

Minna Suhonen

NUORTEN OSALLISUUS RIPPIKOULU- JEN PAIKALLISSUUNNITELMAN LAA- DINNASSA

Espoon hiippakunta

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Järjestö- ja nuorisotyön koulutus (ylempi amk)

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Minna Suhonen	Yhteisöpedagogi (YAMK)	kesäkuu 2022
Opinnäytetyön nimi		
Nuorten osallisuus rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa		46 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Espoon hiippakunta		
Ohjaaja		
Pekka Penttinen		
Tiivistelmä		
<p>Rippikoulujen suosio on jatkunut vuosia. Rippikoulu tavoittaa yhä valtaosan maamme nuorista. Uusi rippikoulusuunnitelma Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 otettiin seurakunnissa käyttöön vuoden 2019 rippikouluissa. Suunnitelma kehittää rippikoulua yhä nuori-ikäisemmäksi. Osallisuus on uuden rippikoulun keskeinen tavoite. Näkökulman mukaan osallisuus rakentuu eriasteisille portaille. Nämä osallisuuden portaavat kuvaavat osallisuuden toteutumista eritasoisina portaina sen mukaan millaiset mahdollisuudet nuorella on tulla kuuluksi ja kuinka paljon hän voi vaikuttaa päätöksen tekoon.</p> <p>Tutkimustehtävänä oli tutkia, millaista on nuorten osallisuus rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa. Tavoitteena oli siis selvittää yhden hiippakunnan rippikoulutyöstä vastaavien työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia nuorten osallisuuden toteutumisesta rippikoulujen paikallisuunnitelmien laadinnassa. Kyselylomakkeella kyseltiin nuorten osallisuutta suunnitteluun, nuorten osallisuuden merkitystä ja nuorten osallisuuden kehittämistä. Tutkimus kohdistuu Espoon hiippakunnan seurakuntiin. Kysely osoitettiin kunkin seurakunnan rippikoulutyöstä vastaavalle työntekijälle. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta. Sähköinen kysely toteutettiin Webropolin sähköisellä alustalla. Kysely toteutettiin tammikuussa 2019.</p> <p>Vastauksien perusteella tultiin siihen tulokseen, että nuorten osallisuus toimii monin tavoin. Tuloksia analysoitaessa huomio kiinnittyi siihen, että isosilla osallisuus toteutuu, se on jopa itsestään selvyys, eikä sitä välttämättä osata sanoittaa. Näin ollen nuoret, erityisesti isokset, nousevat osallisuuden portaiden ylimmille askelmille. Seurakunnat ovat keränneet palautetta ja sen pohjalta he ovat kehittäneet toimintansa. Palautejärjestelmää haluttiin kuitenkin vielä jatkossakin kehittää, jotta se vastaisi tarkoitustaan eli olisi osana nuorten osallisuuden vahvistajana.</p> <p>Kuitenkin nuorten osallisuuden toteutumisen taustalla vaikuttaa se, millainen käsitys työntekijällä on nuorten mahdollisuudesta vaikuttaa rippikoulujen suunnitelmiin. Haasteita luovat, niin työntekijöiden kuin työyhteisöjen, erilaiset näkemykset siitä, miten voidaan edistää nuorten osallisuutta. Työntekijöillä tulee olla jatkossakin aito kiinnostus kehittää nuorten osallisuutta.</p>		
Asiasanat		
osallisuus, rippikoulu, rippikoulusuunnitelma, nuorten osallisuus laadintaprosessissa		

Author	Degree	Time
Minna Suhonen	Master of Humanities	June 2022
Thesis title The involvement of young people in drawing up a local plan for the confirmation class		46 pages 2 pages of appendices
Commissioned by Espoon hiippakunta		
Supervisor Pekka Penttinen		
<p>Abstract</p> <p>The popularity of confirmation class has continued for years. The confirmation class still reaches the majority of young people in our country. The new confirmation class plan, The Great Miracle - The Confirmation Class Plan 2017, was introduced in parishes in 2019. The goal was to make the confirmation class more and more youth-oriented. Inclusion is a key objective in the new confirmation class. Inclusion and participation are built on steps of varying degrees. The steps describe inclusion as stairs of different levels, depending on the chances of a young person to be heard and influence a decision.</p> <p>The research task was to study the involvement of young people in drawing up the local plan for the confirmation class. The aim was therefore to examine the thoughts and experiences of the employees responsible for the confirmation class work in one diocese on young people's participation in the preparation of the local plan. The questionnaire inquired about young people's involvement in planning as well as the importance and development of young people's participation and inclusion.</p> <p>The research focuses on the parishes of the Diocese of Espoo. The survey was addressed to the employee responsible for the confirmation class work in each parish. A survey was used as the data collection method for the study. The electronic survey was carried out on the Webropol survey tool in January 2019.</p> <p>On the basis of the responses, it was concluded that the inclusion of young people works in many ways. When analysing the results, attention was drawn to the fact that for the peer leaders participation is self-evident, though it may be difficult to recognize. Thus, the young, especially the peer leaders, rise to the top steps of inclusion. The congregations have collected feedback and based on it they have developed their activities. However, there is still a desire to further develop the feedback system in order to meet its purpose of being a part of strengthening the inclusion of the young.</p> <p>However, young people's inclusion is affected by the employee's perception of the possibility of young people to influence the plans of the confirmation class. Challenges are created by different views of both employees and work communities on how to promote the inclusion of young people. Employees must continue to have a genuine interest in developing the inclusion of the young.</p>		
<p>Keywords inclusion, the confirmation class, The confessional school plan, participation of young people in the drafting process</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OSALLISUUS.....	7
2.1	Näkökulmia osallisuuteen	7
2.2	Osallisuuden ilmeneminen lainsäädännössä	10
2.3	Hartin Osallisuuden portaat	11
2.4	Shier osallisuuden polku.....	12
2.5	Horellin osallistumisen pienet tikkaat	14
3	RIPPIKOULU SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA.....	16
3.1	Rippikoulu ja sen tausta Suomessa	16
3.2	Rippikoulutyön lähtökohdat ja tehtävä	18
3.3	Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.....	19
3.4	Osallisuus seurakunnassa.....	20
3.5	Osallisuus rippikoulutyössä	21
3.6	Rippikoulujen paikallisuunnitelmat	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
4.1	Tutkimuskysymykset	25
4.2	Tutkimuskohde	25
4.3	Tutkimusote.....	26
4.4	Kyselyn laadinta ja aineiston koonti	27
4.5	Aineiston analyysi.....	30
5	TULOKSET	31
5.1	Nuorten osallisuuden muodot paikallisuunnitelman laadinnassa.....	31
5.2	Nuorten osallisuuden merkitys paikallisuunnitelman laadinnassa	34
5.3	Nuorten osallisuuden kehittäminen paikallisuunnitelman laadinnassa	36
6	POHDINTA.....	39

6.1	Keskeiset tulokset	39
6.2	Johtopäätökset ja tulosten soveltaminen	41
6.3	Luotettavuus ja tutkimuseetiikka	43
6.4	Jatkotutkimus- ja kehittämisaiheet	45
LÄHTEET		47
LIIITE 1. MILLAISTA ON OSALLISUUS RIPPIKOULUJEN PAIKALLISSUUNNITELMAN LAADINNASSA?		51

1 JOHDANTO

Rippikoulujen suosio on jatkunut vuosia. Rippikoulut ovatkin yksi kirkon menestystarinoista. Lähes kaikki seurakunnan jäsenet käyvät rippikoulun. Rippikoulu tavoittaa yhä valtaosan maamme nuorista. Suomalaisista 15-vuotiaista nuorista rippikouluun osallistuu vuosittain reilusti yli 80 % (Evl. 2022). Vuosittain useat nuoret liittyvät kirkkoon rippikoulun yhteydessä, ja osa heistä kasteetaan ennen liittymistä. Rippikoulun jälkeiseen seurakunnan isostoimintaan osallistuu vuosittain noin 24 000 nuorta. (Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016, 13)

Rippikoulu on säilyttänyt suosionsa, vaikka hienoista laskua on vuosittain. Yksi rippikoulun suosion syy on, että rippikoulussa kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Rippikoulu vastaa nuorten tarpeisiin mm. tarjoamalla sosiaalisen ympäristön ja kokemuksen, joka on nuorille tärkeä. Rippikoulujen tavoitteena onkin, että nuorille jää rippikoulusta positiivinen kokemus ja eväitä elämään. (Kokkonen. 2008, 232–234.)

Uusi rippikoulusuunnitelma Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 otettiin seurakunnissa käyttöön viimeistään vuoden 2019 rippikouluissa. Suunnitelma kehittää rippikoulua yhä nuorilähtoisemmäksi. Nuoret ovat rippikoulun subjekteja, joiden osallisuutta ja kuulluksi tulemistä vahvistetaan tietoisesti. Yksi rippikoulun tavoitteista on, että nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Osallisuus on uuden rippikoulun keskeinen tavoite. Uudessa rippikoulusuunnitelmassa mainitaan mm. seuraavaa: ”Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista että olemista ja joukkoon kuulumista. Osallisuudessa on kyse siitä, miten kukin nuori voi olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa rippikouluaan. Jokaisella nuorella on tähän jotakin annettavaa.” (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Näkökulman mukaan osallisuus rakentuu eriasteisille portaille. Nämä osallisuuden portaat kuvaavat osallisuuden toteutumista eritasoisina portaina sen mukaan millaiset mahdollisuudet nuorella on tulla kuulluksi ja kuinka paljon

hän voi vaikuttaa päätöksen tekoon. (Hart 1992, 9–14.; Horelli 1994, 38–39.; Shier 2001, 112–115.)

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus, jossa tutkimusaineisto kootaan kyselytyökalua hyödyntäen. Yhteistyökumppani opinnäytetyössäni on Espoon hiippakunnan kasvatus- ja rippikoulutoimi. Kyselyyn vastaa Espoon hiippakunnan seurakuntien rippikoulutyöstä vastaava henkilö. Tutkimustehtävänä on tutkia, millaista on nuorten osallisuus rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa. Tutkimustehtävä jakautui kolmeen tutkimuskysymykseen: Millä tavoin nuoret pääsevät osallistumaan paikallisuunnitelman laadintaan? Millainen merkitys nähdään nuorten osallistumisella paikallisuunnitelman laadinnassa? Miten nuorten osallisuutta voidaan kehittää paikallisuunnitelman laadinnassa? Tutkimuksen jälkeen tarjoan seurakunnille työkalun, jolla he voivat arvioida ja kehittää nuorten osallisuutta rippikoulujen suunnitteluun.

2 OSALLISUUS

2.1 Näkökulmia osallisuuteen

Osallisuus on käsite, joka voidaan määritellä monella tavalla. Kielitoimiston määritelmän mukaan sana ”osallistua” tarkoittaa mukana oloa jossakin tai osan ottamista johonkin, kun ”osallisuus” -sana määritellään osallisena oleminen tai osuus johonkin. Osallisuutta on määritelty muun muassa yhteisöön kuulumisena ja siihen vaikuttamisena. Ihminen on syvimmiltään yhteisöllinen, jokainen ihminen tarvitsee tunteen, että kuuluu hyväksyttynä omaan joukkoon. Osallisuuden tunne syntyy vuorovaikutuksessa ja aikuisilla on tehtävänä luoda edellytykset lasten ja nuorten osallisuuden rakentamiselle. (Gretschel ym 2012, 14–16; Hotari ym. 2013, 149; Mäkelä 2011, 20.)

Osallistuminen ja osallisuus voidaan nähdä kehänä, jossa molemmat ilmiöt ruokkivat toisiaan. Osallisuutta ja osallistumista ei voi erottaa toisistaan, koska molemmat tarvitsevat toista toteutuakseen. Osallisuuden tukemisessa keskeistä on mahdollisuuksien luominen, ei velvoittaa toimimaan. Osallisuuksien luomisessa työntekijöiden rooli on keskeinen. Osallisuus on mahdollisuus, ei velvollisuus. Myös osallistumisesta kieltäytyminen on osallisuuden muoto. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015a, 9, 11.)

Osallisuus voidaan nähdä myös yksilön ja yhteisön välisenä vuorovaikutuksena. Osallisuus edellyttää toisen ja vieraan kunnioitusta. Osallisuus nähdään kuulumiseksi ja mukana olemiseksi, mahdollisuudeksi vaikuttaa omiin ja yhteisön asioihin. Nuorille tyypillisempiä yhteisöjä ovat muun muassa perhe, ystäväpiiri, koululuokka ja harrastuspiiri. (Gretschel ym. 2012, 16; Malkavaara 2011, 110, 129.)

Osallisuus on siis kokemus kuulumisesta johonkin, tunne oman toiminnan ja ajatusten merkityksestä ja vaikuttamisesta sekä mahdollisuus toimia oman kiinnostuksen mukaan. Osallisuuden ja sen merkityksen vastakohta on osattomuus. Useat ihmiset ovat kokeneet tilanteen, jossa he eivät ole päässeet ryhmään mukaan. Näissä tilanteissa ihmiselle syntyy osattomuuden kokemus. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015a, 7–8.)

Osallisuuden toteutuminen itselle merkittävässä yhteisöissä on ratkaisevaa ihmisen identiteetin rakentumisessa. Kyse on siis yhdestä kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Osallistuminen ja vaikuttaminen eri ryhmien toimintaan auttavat kasvavaa lasta ja nuorta rakentamaan ymmärrystään omasta itsestään ja ympäristöstään. Lapsen ja nuoren osallisuudessa on kyse kasvun ja kehityksen yhdestä perusedellytyksestä, osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä. (Hotari ym. 2013, 149; Mäkelä 2011, 16.)

Osallisuus luo omakohtaisen voimaantumisen tunteen. Osallisuus omaan elämään on tärkeää jo pelkästään mielenterveyden kannalta. Osallisuus on siis syvimmältä olemukseltaan aina vuorovaikutuksellista ja ihminen on syvimmillään yhteisöllinen. Osallisuus on yhteisöllisyyden selkäranka. Osallisuuden vastakohta on osattomuus, ulos sulkeminen ja joukosta pois heittäminen. Yksinäisyys on osattomuutta yhteydestä. Osattomuus omaan elämään, on psyykkisen pahoinvoinnin ja sairastumisen peruskokemus. Osattomuus voi olla myös yksilön henkilökohtainen kokemus. Osallisuuden puolesta toimiminen on kamppailua kaikkia syrjäytyviä voimia vastaan ja kaikkien syrjäytyneiden kokoamista yhteyteen ja osallisuuteen. (Mäkelä 2011, 14–21; Horelli ym. 2004, 136; Malkavaara 2011, 109, 121; Pajulammi 2014, 141.)

Osallisuuden tunnetta voidaan kuvata myös termillä voimaantumisen. Voimaantuminen on ihmisestä itsestään lähtevä sosiaalinen prosessi, jonka edellytyksenä on onnistunut vuorovaikutus toisiin ihmisiin. Sitä edistää kokemus ryhmään kuulumisesta ja kyvystä vaikuttaa sen toimintaan sekä tunne siitä, että on arvostettu. (Rantala 2011, 145.)

Osallisuus toimii myös hoitavana elementtinä. Nuoruuksia on yhtä monta kuin on ihmisiäkin. Nuorten tilanteet vaihtelevat merkittävästi toisistaan. Nuoruus on monille vaikeaa aikaa. Aikuiset saattavat helposti unohtaa, millaista nuorena oli ja kuinka raskasta nuoruus voi olla. Tämän takia nuoria tulee osallistaa eli antaa heidän tulla kuulluiksi ja arvostetuiksi. Joskus kokemus avoimesta, välittävästä ja rakastavasta ilmapiiristä on nuorelle aivan uusi ja ainutlaatuisella tavalla hoitava kokemus. (Kokkonen 2008, 239; Pruuki 2008, 9–10.)

Osallisuus on tärkeää kaikenikäisille ihmisille, mutta etenkin yhteiskunnan ja kirkon näkökulmasta erityisen tärkeänä voidaan nähdä lasten ja nuorten osallisuuden toteuttaminen. Osallisuuden vahvistaminen tukee merkittävästi lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä. Lapsella ja nuorella ei ole samanlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä kuin aikuisilla. Lasten ja nuorten osallisuuden tukemiselle on suuri merkitys niin yksilölle kuin koko yhteiskunnan ja kirkon toiminnalle ja sen tulevaisuudelle. Lapsen ja nuoren osallisuus syntyy ja mahdollistuu vain aikuisten avulla. Lasten ja nuorten osallisuus edellyttää aikuiselta aktiivista roolia. Tärkein työväline lapsen ja nuoren osallisuuden toteutumisessa on työntekijä itse. Osallisuuden toteutumista edistää se, että työntekijä on tietoinen omasta roolistaan lapsen ja nuoren edun ja osallisuuden mahdollistajana ja toteuttajana. Työntekijän asettuminen dialogiseen kumppanuuteen edistää lapsen ja nuoren osallisuuden kokemusta. Dialoginen kumppanuus nojautuu vuorovaikutukseen, jossa työntekijä asettuu lapsen ja nuoren kanssa samalle viivalle. (Hotari ym. 2013, 151; Nurmi 2011, 6–7; Meriluoto & Marila-Penttinen 2015a, 11–12; Meriluoto & Marila-Penttinen 2015b, 44.)

Osallisuuteen kuuluu, että nuori voi itse määrittää oman osallistumisensa tason, joko olla aktiivinen tai passiivinen osallistuja. Passiivinen osallistuminen voi myös tukea ja edesauttaa osallisuuden tunnetta, esimerkiksi silloin kun

nuori tutustuu uuteen yhteisöön. Osallisuuden toteutumiseen tarvitaan kuitenkin mahdollisuuksia osallistujalle suunnitella ja toteuttaa toimintaa. Osallistumisen ja osallisuuden välinen ero syntyy siinä, voiko osallistuja vaikuttaa tilanteen kulkuun, vai tuleeko hän valmiiksi luotuun tilanteeseen. Osallisuus korostaa vuorovaikutusta, jossa kaikki osapuolet kohtaavat toisensa. (Rantala 2011, 139–140.)

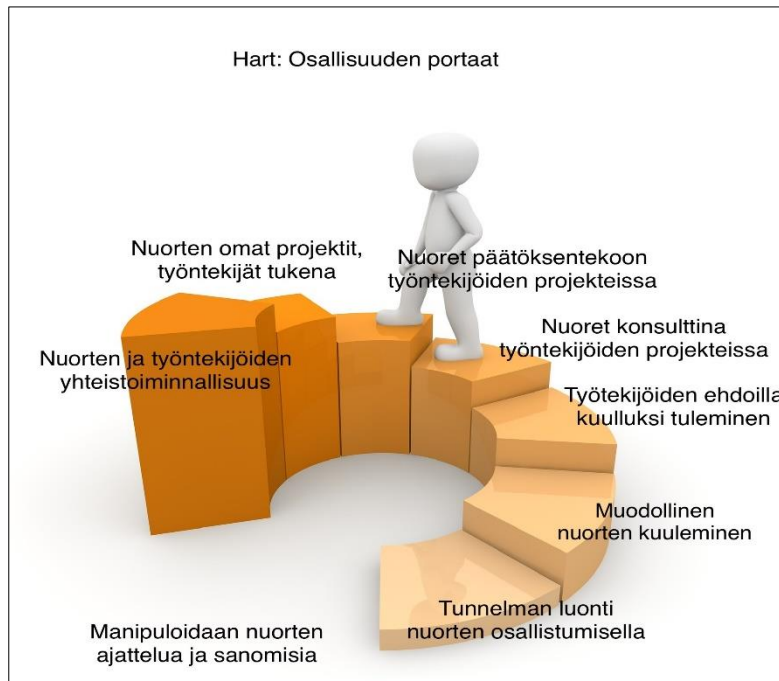
2.2 Osallisuuden ilmeneminen lainsäädännössä

Osallisuus on, paitsi hyvinvoinnin lähde, myös kansalais- ja ihmisoikeus. Lasten ja nuorten osallistumiselle perusteet ovat lainsäädännöstä. Suomalaisessa lainsäädännön mukaan nuorten tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja näissä lainsäädännöissä on osallisuuden edistämisen velvoite työntekijöille. Suomen perustuslakiin ja YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen on kirjattu lapsen oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Lasten ja nuorten osallistuminen on kirjattu nuorisotyölakiin, nuorisotyön tavoitteena on parantaa nuorten elinoloja ja edistää kansalaistoimintaa. Kuntalaki ja perusopetuslaki sisältävät velvoitteita lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi. Samat velvoitteet ovat toisen asteen opintojen, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annettu lain pykälissä. Lasten ja nuorten osallisuutta on pyritty edistämään myös kirkon hallinnon päätöksillä. Nuoret seurakuntalaisina -kehittämisasiakirjassa kerrotaan, että nuorten osallisuutta mahdollistetaan nuoristyön kautta. Nuorisotyön tavoitteena on, että nuoret tulisivat kuulluksi ja heidän osallisuutensa vahvistuisi seurakunnassa. Työntekijöiden ja työn rakenteiden kautta nuorten osallisuutta mahdollistetaan, vahvistetaan ja tuetaan. (Nuoret seurakuntalaisina 2016.)

Lapsen ja nuoren osallisuutta voidaan ja sitä tulee vahvistaa. Kun lapsi ja nuori saavat osallistua arvostettuina vuorovaikutuskumppaneina, heidän luovuutensa kasvaa. Nuorilla on myös lainsäädännön perusteella oikeus olla suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa heille tarkoitettuja palveluja. (Horelli ym. 2004, 139; Mäkelä 2011, 22–23; Meriluoto & Marila-Penttinen. 2015a, 16–17.)

2.3 Hartin Osallisuuden portaat

Osallisuus edellyttää vallan jakamista. Osallisuus ja osallistuminen mahdollistuu vain, kun vallasta tehdään näkyvä ja vallan jakamista mahdollisuuksien mukaan. Teoksessa *Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirjassa* esitellään Roger Hartin (1992) hahmotelma *Osallisuuden portaista* (kuva 1. alkuperäiseen kuvaan lisätty osallisuuden portaiden tasot). Nämä osallisuuden portaat kuvaavat osallisuuden toteutumista eritasoisina portaina. Hart näkee osallisuuden eriasteisena kohderyhmän valtana. Portaikon alimmilla portailla ei ole osallisuutta, mitä enemmän valta jakautuu kohderyhmän ja auktoriteetin välillä, sitä vahvemmassa osallisuudesta on Hartin mukaan kyse. (Meriluoto & Marila-Penttinen. 2015b, 40–41.)

Kuva 1. Hartin Osallisuuden portaat (Hart 1992 8.; Pixabay 2015a)

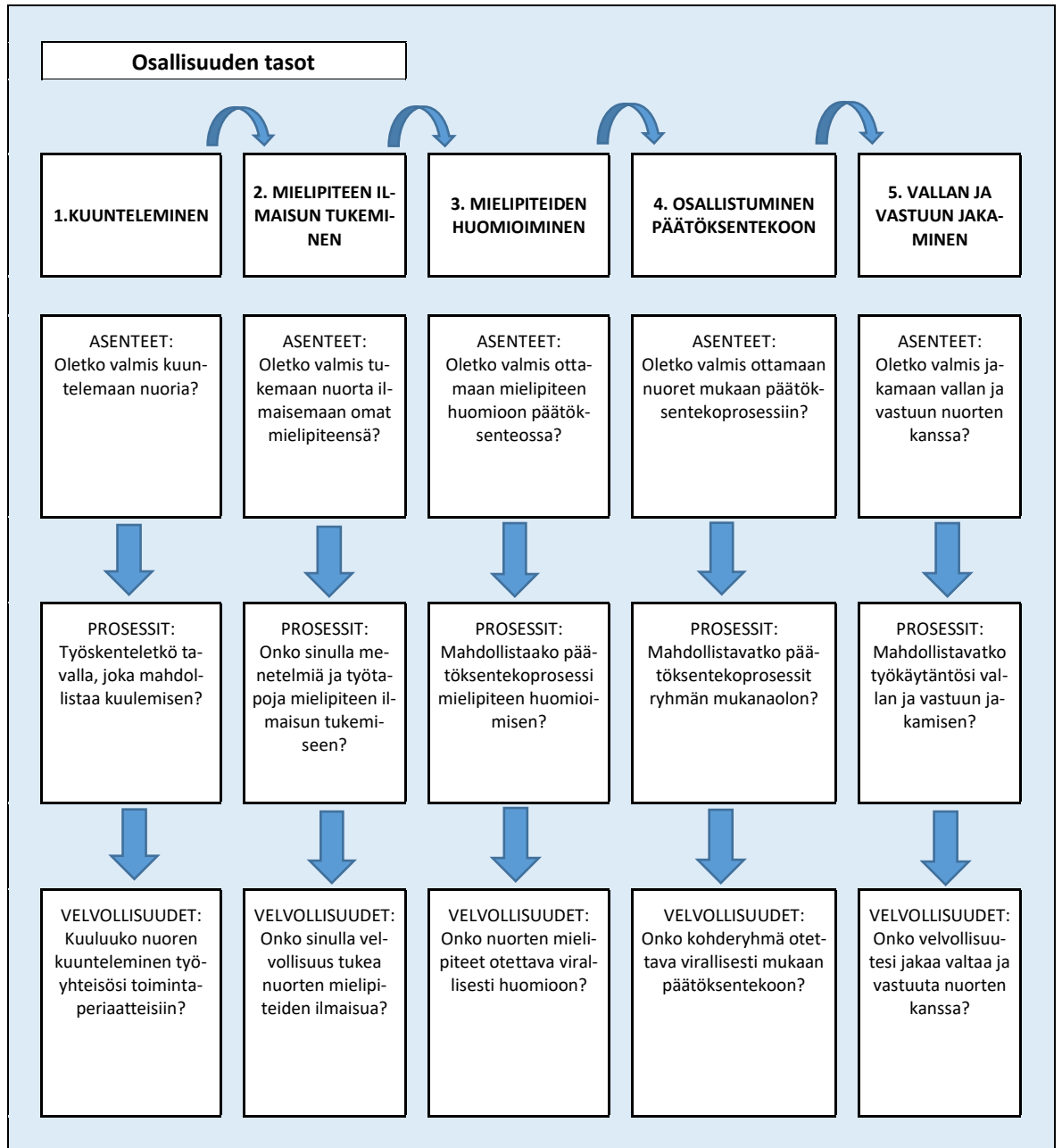
Portaikun kolmella ensimmäisellä portaalla ei ole osallisuutta. Portaan ylimmällä askelmalla nuoret ja työntekijät ovat tasavertaisia kumppaneita, mutta aloite toimintaan lähtee nuorilta itseltään. Ensimmäisellä portaalla nuoria manipuloidaan työntekijöiden tarkoitusperiä vastaaviksi. Toisella portaalla aikuiset haluavat luoda hyvää tunnelmaa nuorten osallistumisen avulla. Kolmannella portaalla nuoria kuullaan muodollisesti, mutta vaikuttamismahdollisuudet ovat näennäiset (Hart 1992, 9.)

Neljännellä portaalla täytyy jo nuorten osallisuus, kunhan nuorilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa toimintaan, vaikka toiminta on aikuisten valmiiksi suunnittelemaa. Viidennellä portaalla nuoret saavat mahdollisuuden konsultoida työntekijöiden suunnittelemaa toimintoja suunnitteluvaiheessa. Toiminnat ovat työntekijöiden suunnittelemaa ja toteuttamia, mutta työntekijät kysyvät nuorten mielipidettä. Kuudennella portaalla nuorilta ei ainoastaan kysytä heidän mielipidettään, vaan he saavat myös osallistua päätöksentekoon. Koska työntekijät jakavat valtaa nuorten kanssa, kyse on todellisesta osallisuudesta. Seitsemännellä portaalla toiminnat ovat nuorten alullepanemia. Nuoret ohjaavat toiminnan kulkua itsenäisesti ilman työntekijän apua. Kahdeksannella portaalla toiminnat ovat nuorten alullepanemia, mutta ottavat työntekijät mukaan päätöksentekoon. (Hart 1992, 11–14.)

2.4 Shier osallisuuden polku

Harry Shier (2001) on tutkinut lasten ja nuorten osallisuutta ja sen toteutumista. Hän on laatinut työkalun *Osallisuuden polku*. Osallisuuden polku -taulukon (kuva 2) pohjalta voidaan tarkastella lasten ja nuorten osallisuuden toteutumista työntekijän työtteen - asenteiden, prosessien ja velvollisuuksien - kannalta. Shier polku on kehitetty kouluikäisten tai vanhempien lasten tukemiseen, ohessa olevassa kuvan taulukossa lapsi -sana on muutettu nuori -sanaaksi. Osallisuuden polkua voi käyttää työvälineenä arvioidessa, kuinka lasten ja nuorten osallisuus toteutuu työyhteisössä. Osallisuuden toteutuminen edellyttää ensin työntekijää tarkastelemaan omaa roolia. Työntekijä auttaa nuorten osallisuutta asettumalla dialogiseen kumppanuuteen nuorten kanssa. Osallisuus edellyttää työntekijää asettumaan nuorten kanssa samalle viivalle. Osallisuuden ymmärtäminen ja niistä oppiminen on prosessi niin työntekijälle, työyhteisölle kuin nuorelle. Osallisuus on koko työyhteisön asia. Työntekijän omien tunteiden ja asenteiden tarkasteleminen sekä tunnistaminen ja ymmärtäminen kuuluvat työntekijän ammatilliseen kasvuun. (Meriluoto – Marila-Penttinen. 2015b, 44–46.)

Shierin (2001, 112) osallisuuden polun osallisuuden tasot ovat kuunteleminen, mielipiteen ilmaisun tukeminen, mielipiteiden huomioiminen, osallistuminen päätöksen tekoon sekä vallan ja vastuun jakaminen.

Taulukko 1. Osallisuuden polku. (Shier, 2001. 111.)

Ensimmäinen askelma on nuorten kuunteleminen. Työntekijälle tämä merkitsee velvollisuutta sekä asenteiden ja työyhteisön toimintaperiaatteiden muuttamista, jotta nuorilla on mahdollisuus ilmaista itseään ja saada asialle työntekijän huomio. Kun nuorten kuuntelemiseen on koko työyhteisössä rutinoitunut, voidaan siirtyä polulla eteenpäin. (Shier 2001, 112.)

Toisella askelmalla työntekijä tulee tukea nuorta ilmaisemaan omia mielipiteitään. Kuuntelemisen lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen, miksi nuoret eivät ilmaise mielipiteitään ja miten työntekijä voi mahdollistaa nuoren mielipiteen

ilmaisemisen. Toisella askelmalla työntekijän tulee varmistaa, että jokaisen nuoren mielipiteiden ilmaisemista rohkaistaan ja että koko työyhteisöllä on käytössään tahtoa ilmaisun tukemiseen. On tärkeä tunnistaa ero nuorten kuuntelemisen ja mielipiteiden ilmaisun tukemisen välillä. (Shier 2001, 112.)

Osallisuuden polun kolmannella askelmalla työntekijät ottavat nuorten mielipiteet huomioon tehdessään päätöksiä. Työntekijän tulee huomioida nuoren mielipide ja perustella, mikä tai mitkä näkemyksistä toteutetaan käytännössä. On tilanteita, joissa on perusteltua toteuttaa toiminta työntekijän parhaaksi näkemällä tavalla, tällöin perustellaan nuorille, miksi toimitaan näin. (Shier 2001, 113.)

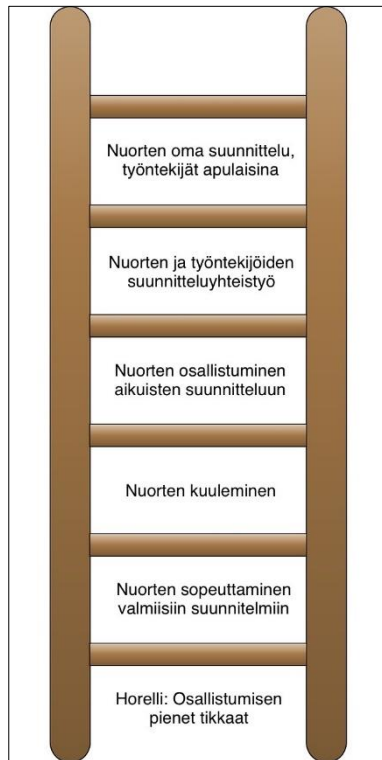
Neljännellä askelmalla nuoret otetaan mukaan päätöksentekoon. Työntekijä luovuttaa nuorille omaa valtaansa, mutta kantaa yhä päätösten tuoman vastuun. Tällä askelmalla työntekijä ja nuoret pysähtyvät yhdessä pohtimaan päätettävää asiaa ja kommunikoimaan siitä niin, että työntekijät aktiivisesti ottavat nuorten näkemykset huomioon ja tukevat heitä niiden esittämisessä eli käyvät dialogisen keskustelua. (Shier 2001, 114.)

Osallisuuden polun neljännen ja viidennen askelman välinen ero on vähemmän selkeä kuin edeltävien askelmien välillä. Merkittävin ero on edelleen vallan ja sen myötä vastuun jakautumisessa nuorten ja työntekijöiden välillä. Työntekijöiden on hyväksyttävä se tosiasia, että varmistaa nuorten osallisuuden tällä tasolla heidän on annettava osa vallastaan nuorille ja tuettava heitä kantamaan saamansa vastuuta. (Shier 2001, 115.)

2.5 Horellin osallistumisen pienet tikkaat

Horelli (1994, 38.) on tutkinut paljon lasten ja nuorten osallisuutta sekä julkaissut useita tutkimuksia ja kirjoituksia aiheesta. Hän loi osallistumisen pienet tikkaat vuonna 1993 tutkiessaan Kiteellä Rantalan koulun 7–12-vuotiaiden lasten ympäristösuunnitteluhanketta. Hankkeen tavoitteena oli seurata ja tukea lasten ja nuorten osallistumista elinympäristönsä kehittämiseen. (Horelli 1994,38.)

Horellin (1994, 38.) Osallistumisen tikkaat (Kuva 3) on viisiportainen asteikko, joka kuvaa lasten osallistumista suunnitteluun. Portaakkoa on alun perin käytetty kuvaamaan lasten osallisuutta, sitä on käytetty myös nuoria koskevissa tutkimuksissa. Hän on muunnellut osallistumisen pienet tikkaat Sherry r. Arnsteinin kahdeksanportaisen osallistumisen asteikosta suomalaisemmaksi versioksi.

Kuva 2: Horellin Osallistumisen pienet tikkaat (Horelli 1994. 38.; Pixabay 2012.)

Tikkaiden alin askelma, **nuorten sopeuttaminen valmiisiin suunnitelmiin**, kuvaa nuorten osallistumattomuutta suunnitelmien tekoon. Tällä portaalla nuoret eivät pysty vaikuttamaan, eikä heidän mielipiteitään kysytä. Toinen askelma, **nuorten kuuleminen**, kuvaa nuorten mielipiteiden huomioon ottamista ilman, että se vaikuttaa päätöksen tekoon. Tällä tasolla nuorten mielipiteet kysytään, mutta päätökset tehdään työntekijöiden kesken. Kolmas askelma, **nuorten osallistuminen työntekijöiden suunnitteluun**, tapahtuu työntekijöiden ehdolla. Nuorten mielipiteet kysytään ja heidän ajatuksillaan voi mahdollisesti olla vaikutusta, mutta työntekijät päättävät edelleen. Todellinen suunnittelu nuorten ja työntekijöiden kesken on sellaista, jossa molempien osapuolten näkemykset ovat tasavertaisia. Vasta tikapuiden neljäs askelma on todellista osallistumista. Neljäs askelma, **nuorten ja työntekijöiden suunnitteluyhteis-**

työ, on jo enemmän nuorten itsenäistä suunnittelua ja tekemistä, jossa työntekijät ovat tausta ja tukihenkilöitä. Neljännellä askelmalla on Horellin mukaan siirrytty osallistumisesta osallisuuteen, joka on todellista osallistumista. Viides ja tikapuiden ylin askelma tarkoittaa nuorten aitoa osallistumista, **nuorten oma suunnittelu, työntekijät apulaisina**, on todellista osallisuutta, jossa todelliset osallistumismahdollisuudet mahdollistavat minuuden rakentamisen sekä osallisuuden kokemukset. Horelli myös toteaa, että aina ei ole tarpeellista, että nuorten osallistumisen ylin taso toteutuisi. Nuorten osallisuudessa on tärkeä muistaa valinnan mahdollisuus ja huomioida nuoren oma halu osallistumiseen. Omassa opinnäytetyössäni käytin Horellin tikkaita apuna haastattelukysymysten muodostamisessa ja tutkimustulosten analysoinnissa. (Horelli 1994, 38–39.)

3 RIPPIKOULU SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISESSA KIRKOSSA

3.1 Rippikoulu ja sen tausta Suomessa

Rippikoulu on Suomen evankelisluterilaisen kirkon kasteopetusta, joka perustuu kaste- ja lähetyskäskyyn. Luterilaisen uskonkäsityksen mukaan rippikoulu ja konfirmaatio saavat merkityksensä pyhän kasteen ja ehtoollisen sakramenteista. Kasteessa ihminen tulee osalliseksi kristillisestä uskosta ja Kristuksen kirkosta. Rippikoulun tehtävä on tukea ja vahvistaa häntä tässä uskossa. Konfirmaatiossa hän tunnustaa tämän uskon, Jumala siunaa hänet ja vahvistaa hänen uskoaan, ja seurakunta vahvistaa esirukouksin. Edellisten lisäksi konfirmaatio antaa oikeuden osallistua ehtoolliselle itsenäisesti. (Jolkkonen 2004, 10–11.)

Rippikoulun ytimessä ovat nuoret, koska rippikoulu järjestetään nuoria varten. Rippikoulu perustuu sekä elämykselliseen että nuoren elämäntilanteesta lähtevään opetukseen. Rippikoulussa saadut kokemukset antavat tiedon jakamisen lisäksi mahdollisuuden innostaa nuoria käytännön lähimmäisenrakkautteen. Rippikoulussa syntyvällä yhteisöllä, ryhmällä ja ystävillä on erityisen merkitys nuorelle. (Nivala 2005, 142; Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Suomessa rippikoululla on jo pitkät perinteet. Rippikoulu syntyi uskonpuhdistuksen myötä, vaikka sen juuret ulottuvat kauemmaksi kirkon aikaisempien opetustraditioihin. Ensimmäisten kristittyjen kokoontumisista ja toiminnasta syntyi kirkko, jonka jäseniksi tultiin kasteen kautta. Kirkon ensimmäisinä vuosikymmeninä kastettiin aikuisia, joilta edellytettiin, että he ottivat evankeliumin vastaan ja ymmärsivät sen. (Pruuki 2010, 32.)

Martti Luther (1483–1546) hylkäsi konfirmaation sakramenttina. Kaste ei tarvinnut vahvistamista, mutta kastettavaa tuli vahvistaa kasteen lahjan ymmärtämisessä, mikä oli kristillisen opetuksen tehtävä. Opetus myös valmisti seurakunnan jäseniä ehtoolliselle. Luther esitti vuonna 1523 uskonnotutkinnon järjestystä, johon kuului ehtoolliselle ilmoittautuminen, katekismuskuulustelu, rippi ja julkinen kuulustelu kirkon kuorissa. Täten syntyi luterilainen rippikoulu ja sen päätöstilaisuus konfirmaatio. (Pruuki 2010, 33–37.)

Vuonna 1919 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokous päätti, että tuomiokapitulien tulisi harkita rippikoulun ohjesäännön antamista seurakunnille. Piispainkokouksen vuonna 1932 hyväksymä *Kirkkomme rippikoulu* ja sen 1958 korvannut *Rippikoulu* olivat suppeita ohjeistuksia rippikoulusta. Rippikoulua on systemaattisen opetussuunnitelmantyo-skentelyn avulla kehitetty 1960-luvun lopulta lähtien. *Rippikoulun opetussuunnitelma* -asiakirjan hyväksyi piispainkokous vuonna 1965. Hyväksyessään sen piispainkokous edellytti samalla, että silloinen Kristillisen kasvatuksen keskus laatisi perusteellisemmän rippikoulun kokonaissuunnitelman. (Pruuki 2010, 41–45; Innanen 2009, 18–19, 32.)

Viiden vuoden valmistelun jälkeen oli hyväksytty Rippikoulun kokonaissuunnitelma 1973, joka oli koekäytössä vuosina 1974–1979. Saadun palautteen perusteella laadittiin lopullinen ehdotus rippikoulusuunnitelmaksi, jonka piispainkokous hyväksyi helmikuussa 1980 *Rippikoulusuunnitelma 1980*. Syksyllä 1998 asetettu rippikouluryhmä alkoi valmistella uutta suunnitelmaa. Tämä suunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2001 *Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001*. (Innanen 2009, 18–20.)

Uusi rippikoulusuunnitelma Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 otettiin seurakunnissa käyttöön viimeistään vuoden 2019 rippikouluissa. Suunnitelma

kehittää rippikoulua yhä nuorilähtoisemmäksi. Nuoret ovat rippikoulun subjekteja, joiden osallisuutta ja kuulluksi tulemista vahvistetaan tietoisesti. Yksi rippikoulun tavoitteista on, että nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

3.2 Rippikoulutyön lähtökohdat ja tehtävä

Kirkkojärjestys edellyttää, että kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto hyväksyy seurakunnalle rippikoulun ohjesäännön, tämä päätöksen tuomiokapituli vahvistaa. Kirkkohallituksen vuonna 2002 hyväksymän rippikoulun malliohjesäännön mukaan jokaisen seurakunnan tulee laatia rippikoulun kolmivuotinen runkosuunnitelma. Tätä runkosuunnitelmaa sovelletaan rippikoulutyön vuosisuunnitelmassa ja yksittäisten rippikoulujen toteutussuunnitelmissa. Malliohjesäännön termiä *rippikoulun kolmivuotinen runkosuunnitelma* ei esiinny rippikoulusuunnitelmassa. Rippikoulusuunnitelmassa 2017 käytetään termiä *paikallinen rippikoulusuunnitelma*. Espoon hiippakunnassa tuomiokapituli on velvoittanut seurakuntia tekemään paikallissuunnitelmat ja toimittamaan ne tiedoksi kapitulille helmikuun 2019 loppuun mennessä. (Kokkonen 2009, 35–36. Nurmi 2018.)

Seurakuntien ja järjestöjen rippikoulun pitoa ohjaava keskeisin asiakirja on piispainkokouksen hyväksymä rippikoulusuunnitelma. Toukokuussa 2017 hyväksytty uusi Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. Se astui voimaan 1.5.2018 ja siirtymäaika on 1.10.2018. Rippikoulusuunnitelma on puitesuunnitelma. Se antaa perusteet ja suuntaviivat rippikoulun paikalliselle suunnittelulle, toteutukselle, arvioinnille ja jatkuvalle kehittämiselle. Suunnitelma on tehty yhteistyössä rippikoululaisten, isosten ja työntekijöiden kanssa. Edellinen suunnitelma Elämä – Usko – Rukous oli vuodelta 2001.

Uudessa rippikoulusuunnitelmassa määritellään seuraavasti rippikoulun lähtökohdat ja tehtävä:

- **Rippikoulu on elämää Jumalan kasvojen edessä** eli rippikoulussa on kyse Jumalan ja ihmisen välisestä suhteesta. Rippikoulussa ihmetellään elämää, kiitetään ja rukoillaan Jumalaa, ja pyydetään hänen johdatustaan. Rippikoulussa on samalla kyse ihmisen suhteestaan myös omaan itseensä, toisiin ihmisiin ja koko luomakuntaan.

- **Rippikoulu on kasteopetusta** eli rippikoulu on tarkoitettu kristillisen kasteen saaneille ja kasteelle valmistuville.
- **Rippikoulu kasvattaa ehtoolliselle** eli rippikoulun juuret ovat itsenäiselle ehtoolliselle valmistautumisessa. Ehtoollisen ateriyhteys on Raamatussa keskeinen yhteyden, ystävyys ja luottamuksen merkki.
- **Rippikoulu on rukouskoulu** eli ihmisen elämä kysymyksineen ja haasteineen, usko Jumalaan ja rukouselämä kuuluvat yhteen.
- **Rippikoulu vahvistaa ja varustaa** eli rippikoulun toiminta-ajatuksena, että rippikoulu vahvistaa nuorten uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja varustaa heitä elämään kristittyinä.
- **Konfirmaatio on yhteinen juhla**, sillä konfirmaatio on rippikoululaisten, heidän läheistensä ja koko seurakunnan juhla.
- **Rippikoulu lähettää.** Rippikoulu on osa kristittyinä elämisen kulkua. Rippikoulua ei käydä rippikoulua itseään, vaan elämää varten. Rippikoulu muistuttaa nuoria tulevaisuudesta ja toivosta, joka heillä on Jumalassa ja Jumalan lapsina. Jumala kutsuu ja lähettää nuoria elämään kristittyinä, seurakunnan ja Kristuksen kirkon jäseninä kaikissa elämän vaiheissa. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Rippikoulussa nuorella on mahdollisuus pohtia oman elämän valintoja ja arvoja. Rippikoulussa on kyse Jumalan ja nuoren välisen suhteen lisäksi kyse suhteesta omaan itseensä, toisiin ihmisiin ja koko luomakuntaan. Nuoruuteen kuuluu ihmettelyä, nuori kysyy omaa arvoaan ja kelpaamistaan. On tärkeää, että rippikoulun aikana nuori voi kokea elämänsä arvokkaaksi. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

3.3 Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.

Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 asettaa rippikoululle kuusi tavoitetta. Tavoitteet ovat seuraavat:

- 1) Nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa.
- 2) Nuoret kokevat yhteyttä, turvallisuutta, pyhyyttä ja iloa.
- 3) Nuoret oppivat hoitamaan hengellistä elämäänsä toimien, hiljentyen ja osallistuen.
- 4) Nuoret kantavat vastuuta itsestään, toisista ihmisistä ja luomakunnasta.

5) Nuoret löytävät merkityksiä kristinuskon keskeisten sisältöjen ja oman elämänsä välillä.

6) Nuoret tahtovat kuulua Kristuksen kirkkoon. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Nämä kuusi tavoitetta ovat läpäisevästi läsnä rippikoulun kaikessa arjessa ja käytännössä. Kuuteen tavoitteeseen on kirjattuna sisään tärkeä osa rippikoulua: yhteisöllisyys. Kun kaikki kuusi tavoitetta toteutuvat, ne vahvistavat yhteisöllisyyttä. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Näiden yhteisten tavoitteiden lisäksi tavoitteita ja toiveita sanoittavat rippikoululaiset ryhmänä ja yksilöinä, rippikoululaisten perheet, isokset ja ohjaajat tiiminä ja yksilöinä sekä paikallisseurakunta. On erittäin tärkeää, että nuorilla on mahdollisuus ilmaista omia toiveita ja odotuksia rippikoululle. Nuoren itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on olennainen lähtökohta tavoitteiden asentamisessa ja niihin pyrkimisessä. Yhdessä puhuminen lisää avoimuutta, luottamusta ja osallisuuden kokemusta. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Tavoitteiden toteutumista arvioitaessa on tarpeen miettiä, miten niitä voisi parhaiten edistää juuri paikallisella tasolla. Rippikoulun kuuden yhteisen tavoitteen lisäksi seurakunta voi paikallisella tasolla määritellä oman painopisteensä tai lisätä oman ajankohtaisen tavoitteensa. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

3.4 Osallisuus seurakunnassa

Nuorten osallisuus on asia, johon useat eri lait velvoittavat. Näiden lakien rinnalla kirkon kehittämissasiakirjat ohjaavat osallisuuden vahvistamiseen. Kehittämissasiakirjat perustuvat *Meidän kirkko* -strategiaan. Kehittämissasiakirjojen yhteisiä lähtökohtia ovat mm. seurakuntalaisuus, osallisuus ja kokonaisvaltainen ihmiskäsitys. Kirkossa osallisuus nähdään vahvasti osana kirkon olemusta. Seurakuntien keskeisenä tavoitteena, kaikilla työaloilla, on lisätä ihmisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Osallisuutta lisäämällä kasvatetaan yksilön merkityksellisyyttä ja kuuluvuuden tunnetta. Osallisuuden vahvistamisen pää-

piirteenä on yhteisöllisyyden, kuuluvuuden sekä hyväksytyksi tulemisen tunteen lisääminen. (Lapset seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja 2013; Tytöt ja pojat seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja 2012; Nuoret seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja 2012; Aikuiset seurakuntalaisina -kehittämisasiakirja 2012.) *Kohtaamisen kirkko* -strategiassa painotetaan, että nuorten osallisuus on kirkon tulevaisuuden kannalta keskeinen kysymys (Kohtaamisen kirkko 2014.). *Ovet auki* -strategia jatkaa edellisen strategian linjaa ja strategian mukaan kirkko pyrkii edistämään lasten ja nuorten osallisuutta (Ovet auki 2020.).

Osallistavan nuorisotyön tarkoituksena on tuottaa nuorelle kokemuksia vaikutamisesta ja osoittaa yhteisöjen olevan muutettavissa, kun siihen on halua. Osallisuutta vahvistamalla voidaan vaikuttaa siihen, ettei nuori koe olevansa vain yhteiskunnan, kirkon tai jonkin muun yhteisön asiakas vaan myös toimija ja vaikuttaja. (Nurmi 2011, 6.)

Osallisuuden vahvistamisen idea nousee kirkon arvopohjasta. Se noudattaa maan ratifioimaa YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 *Meidän kirkko, osallisuuden yhteisö*. Strategian mukaan kirkko haluaa olla kirkko, jossa myös lapset, nuoret ja heidän kotinsa ovat osallisia. Nuorten osallisuuden vahvistaminen on kirkon elinvoimaiselle tulevaisuudelle avainkysymys. (Virtanen 2011, 79 80; Rantala 2011, 139. Meidän kirkko.)

3.5 Osallisuus rippikoulutyössä

Rippikoulun käy kirkon jäsenistä yli 90 prosenttia ja valtakunnallinen tavoitettavuus on noin 80 prosenttia. Yksi syy rippikoulujen suosion säilymiselle on ollut rippikoulujen kehittäminen nuorten ja heidän vanhempiensa antaman palautteen avulla. Uusi Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017 nostaa keskiöön nuorten osallisuuden (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.). Tarkastelen osallisuutta rippikoulutyössä Horellin osallistumisen pienien tikkaiden kautta.

Aikanaan rippikoulut ovat olleet työntekijäjohtoisia, rippikoululaiset ovat tulleet rippikouluun, jonka ovat suunnitelleet työntekijät, eikä rippikoululaisten mielipidettä ole kysytty. Tällöin nuoret ovat sopeutuneet valmiisiin suunnitelmiin ollen

Horellin tikkaiden alimmalla askelmalla. (Horelli 1994, 38.) On kuitenkin tärkeää huomioida, että nykyäänkin, rippikouluun osallistuu myös sellaisia nuoria, jotka eivät halua osallistua. On siis muistettava, että osallisuus on mahdollisuus, ei velvollisuus. Myös osallistumisesta kieltäytyminen voi olla osallisuuden muoto. Nuorilla on oikeus osallistua rippikouluun ilman omia tavoitteita. Osallisuutta on myös pelkkä oleminen, kun se on nuorelle hyvä. (Meriluoto & Marila-Penttinen. 2015a, 11., Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

2000-luvun rippikoulusuunnitelmat, sekä kirkon strategiat ja kehittämissasiakirjat, ovat kannustaneet seurakunnan työntekijöitä osallistamaan nuoria. Rippikoulu on nähty prosessina, jonka aikana nuoren kasvua tuetaan ryhmän jäsenenä, hänen ajatuksiaan, asenteita ja tunteita kuunnellaan. Tuomisen (2009, 150.) mukaan tällöin toteutuu nuoren osallisuus rippikoulussa, mutta ollaan Horellin (1992, 38.) osallisuuden tikkaiden toisella askelmalla. Uusi rippikoulusuunnitelma kannustaa, jopa velvoittaa, työntekijöitä nousemaan seuraavalla askelmalle. Samalla työntekijöiden tulee tarkastella omia asenteita ja työtapoja, jottei niistä muodostu osallistamisen este. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017)

Useat seurakunnat keräävät palautetta rippikouluista nuorilta eli rippikoululaisilta ja isosilta sekä työntekijöiltä. Näiden palautteiden pohjalta seurakunnat kehittävät omia rippikouluja eli nuorten palautteita sekä näkemyksiä pidetään tasavertaisina työntekijöiden näkemyksiin verrattuna. Isoset ja rippikoululaiset pyritään ottamaan varhaisessa vaiheessa mukaan suunnittelemaan yksittäisiä rippikouluja, kuitenkin yhä työntekijät tekevät päätökset. Tällöin on noustu Horellin tikkailla kolmannelle askelmalle (Horelli 1992, 38.). Uudessa rippikoulusuunnitelmassa osallisuus määritellään seuraavasti: Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista että olemista ja joukkoon kuulumista. Osallisuus toteutuu, kun kukin nuori voi olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa rippikouluun (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.). Kolmannella tikkaiden askelmalla toteutuu uuden rippikoulusuunnitelman velvoite nuorten osallisuudesta.

Jotta voidaan nousta tikkaiden neljännelle askelmalle, on rippikoulun työntekijöiden edesautettava osallisuutta toimimalla kannustajana, aktivoivana osallis-

tavana ja opettaa osallisuutta avaavia menetelmiä. Vasta neljännellä askelmalla on todellista osallistumista. (Horelli 1994, 38–39.). Työntekijän tehtävänä rippikoulussa on olla enemmän ohjaamassa ja mahdollistamassa kuin itse aina esillä ja toimijana. Tällöin valtaa ja vastuuta voidaan jakaa nuorten ja työntekijöiden kesken. Dialoginen työote edesauttaa nuorten osallisuuden toteutumisessa. (Autio ym. 2018, 15.; Rantala 2011, 143.; Suuri Ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.).

Uusi rippikoulusuunnitelma kehittää rippikoulua yhä nuorilähtöisemmäksi. Nuoret ovat rippikoulun subjekteja, joiden osallisuutta ja kuulluksi tulemistä vahvistetaan tietoisesti. Yksi rippikoulun tavoitteista on, että nuoret ovat osallisia, tulevat kuulluiksi ja saavat vaikuttaa. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Viidennellä askelmalla on nuorten aitoa osallistumista, jossa on nuorilla todelliset osallistumismahdollisuudet, jotka mahdollistavat osallisuuden kokemuksen (Horelli 1992, 38–39.). Uudessa rippikoulusuunnitelmassa osallisuus määritellään seuraavasti: Osallisuus on sekä toimimista ja vaikuttamista että olemista ja joukkoon kuulumista. Osallisuus toteutuu, kun kukin nuori voi olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa rippikouluun. Nuoria tulee kannustaa ajattelemaan, osallistumaan ja tekemään itse. (Suuri ihme - Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Rippikoulussa tarjotaan nuorelle mahdollisuus olla osallisena sekä mukana asioiden käsittelyssä nuorelle merkittävissä yhteisöissä, nämä ovat ratkaisevia nuoren identiteetin kehittymisen kannalta. Osallistumisen kautta nuoret oppivat olemaan ja elämään yhdessä. Erityisen tärkeää osallisuutta rippikoulussa on yhteenkuuluvuuden kokemus: nuori voi olla oma itsensä ja jokainen nuori on ainutlaatuinen. Rippikoulussa aikuiset mahdollistavat, että nuoret saavat tuoda oman persoonansa näkyviin ja kuuluviin osana ryhmää. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. Kokkonen, 2008. 232–246.)

Osallisuuteen kuuluvat myös saavutettavuus- ja yhdenvertaisuusnäkökulma. Rippikouluun ovat tervetulleita kaikenlaiset nuoret, siksi rippikoulun tulee olla myös saavutettava kaikille nuorille. Erilaisia oppijoita on väestöstä noin viides-

osa. Rippikoulu on myös periaatteeltaan osallistava, inklusiivinen. Rippikoulussa ei erotella nuoria, vaan kaikki ovat yhtä arvokkaita ja hyväksytyjä. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

3.6 Rippikoulujen paikallisuunnitelmat

Rippikoulujen suunnittelussa on useita eri tasoja. Rippikoulusuunnitelma 2017 on luonteeltaan puitesuunnitelma, joka ilmaisee valtakunnallisesti kirkon tavoitteet rippikoululle. Suunnitelmassa rippikoulun perusrakenne on suunniteltu muunneltavaksi ja joustavaksi. Se mahdollistaa tilaa paikalliselle suunnittelulle, ja samalla myös edellyttää sitä. Paikallinen rippikoulun suunnittelu ja toteutus on tärkeää tehdä yhdessä. Yhteistyössä mukana ovat papit, nuorisotyönohjaajat, kanttorit, lapsi- ja diakoniatyöntekijät sekä lähetyssihteerit. Rippikoulu ei ole mikään erillinen sarake vaan koko seurakunnan ”yhteinen juttu”. Suunnitteluun on hyvä ottaa mukaan myös isoset, nuorten vanhemmat kuin nuoret itse. Etenkin isosilla on paljon hyviä ideoita. Paikallisessa rippikoulun suunnittelussa on kolme tasoa: rippikoulun paikallisuunnitelma (puhutaan kolmevuotisesta runkosuunnitelmasta), vuosisuunnitelma ja yksittäisten rippikoulujen toteutussuunnitelmat. (Innanen 2009, 19–24, 30–31.)

Seurakunnissa laadittu paikallinen suunnitelma, johon yksittäisten rippikoulujen toteutussuunnitelmat perustuvat. Paikallisuunnitelma on tarkoitettu ensisijaisesti työntekijöille ja se varmentaa rippikoulujen laatua, nuorten tasapuolista kohtelua sekä tiedonkulkua. Kukin seurakunta laatii rippikoulun malliohjesäännön, jonka neuvosto hyväksyy ja sen lähetetään tiedoksi hiippakunnan kapituliiin. Edellisen lisäksi seurakunnat laativat rippikoulun paikallisuunnitelman, jossa tarkemmin kerrotaan rippikoulun suunnittelusta ja toteutuksesta seurakunnassa. Paikallisuunnitelman hyväksyy neuvosto ja se lähetetään malliohjesäännön tavoin hiippakunnan kapituliiin. Tähän paikallisuunnitelman laadinta tulee tehdä yhteistyössä, jossa mukana ovat niin rippikoulutyötä tekevät työntekijät kuin itse nuoretkin. (Kokkonen 2009, 35–38.; Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

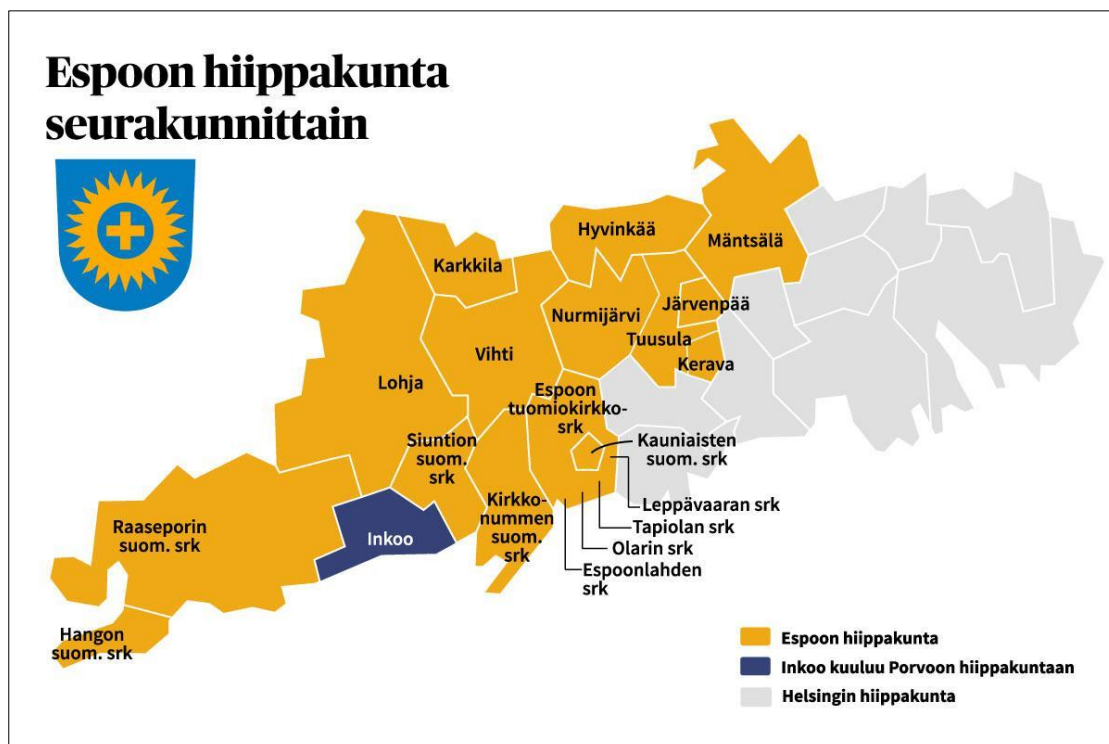
Tutkimustehtävänä oli tutkia, millaista on nuorten osallisuus rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa. Tutkimustehtävä jakautui kolmeen tutkimuskysymykseen:

- Millä tavoin nuoret pääsevät osallistumaan paikallisuunnitelman laadintaan?
- Millainen merkitys nähdään nuorten osallistumisella paikallisuunnitelman laadinnassa?
- Miten nuorten osallisuutta voidaan kehittää paikallisuunnitelman laadinnassa?

Tutkimuksen tavoitteena on antaa vinkkejä nuorten osallisuuden kasvattamiseen niin rippikoulujen paikallisuunnitelmien laadintaprosessiin kuin myös yksittäisen rippikoulun suunnitteluprosessiin. Tutkimuskysymykset pohdin yhdessä työelämäyhteistyökumppanin kanssa. Näin myös toimeksiantaja sai vaikuttaa, mitä hän halusi minun saavan tutkimuksellani selvitettyä.

4.2 Tutkimuskohde

Tutkimus kohdistuu Espoon hiippakunnan seurakuntiin. Espoon hiippakuntaan kuuluu Länsi- ja Keski-Uudenmaan suomenkieliset seurakunnat aina Hangosta Mäntsälään. Hiippakunnan seurakuntien yhteenlaskettu jäsenmäärä on hieman vajaat 400 000 jäsentä eli noin 60 prosenttia alueen asukkaista. Hiippakunnassa on 19 seurakuntaa, joukossa on niin kaupunkiseurakuntia kuin maalaisseurakuntiaakin. Seurakuntien jäsenmäärät vaihtelevat vajaasta 3000:sta jäsenestä reiluun 45 000:een jäseneen. Kirkkoon kuuluvuus prosentti vaihteli alueen asukkaista 54 prosentista reiluun 71 prosenttiin. Hiippakunnassa rippikoulun käyneitä kirkkoon kuuluvista (15 v.) vaihteli vajaasta 65 prosentista noin 80 prosenttiin, ollen koko hiippakunnassa 70 prosenttia. (Kirkkoon kuuluvuus 2021.)

Kuva 3. Espoon hiippakunta (Kirkko ja kaupunki s.a.)

Kysely osoitetaan kunkin seurakunnan rippikoulutyöstä vastaavalle työntekijälle. Espoon hiippakunnassa rippikoulu-uudistuksen myötä on koulutettu jokaiseen seurakuntaan *Rippikoulun kehittäjiä*, jotka vastaavat paikallisesti seurakuntansa rippikoulutyön eteenpäin viemisestä. (Nurmi 2018.)

4.3 Tutkimusote

Opinnäytetyöni oli laadullinen tutkimus, jossa tutkimusaineisto koottiin kyselytyökalua hyödyntäen. Tässä kyselyä käytetään laadullisena alustana tuottamaan kirjoitelmanmuotoinen aineisto avoimia vastausvaihtoehtoja käyttämällä. Vilkkaan (2005. 78, 81–82.) mukaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus analysoi merkityksiä. Tutkimuksessa yritetään tulkita ja ymmärtää tutkimusaineistoa ja viedä ilmiön ymmärrys alkuperäistä käsitteellisemmälle tasolle. (Vilka, 2005. 78, 81–82.)

Tapaustutkimus perustuu tutkittavan omiin kokemuksiin, näin ollen tapaustutkimus tarjoaa luonnollisen pohjan yleistämiselle. Yleistäminen ei kuitenkaan ole itsetarkoitus vaan oleellisempaa on tapauksen ymmärtäminen. Tapaustut-

kimuksen lähtökohtana on usein toiminnallinen ja niiden tuloksia myös sovelletaan käytäntöön. Tapaustutkimuksen raportointi on mahdollista tehdä kansantajuiseksi, ja näin ollen palvelee monenlaista lukijakuntaa. Tapaustutkimusraportti sallii lukijan tehdä omia johtopäätöksiä tutkimuksen tuloksista. (Metsämuuronen 2008, 17–18.)

Tässä tutkimuksessa pyritään kuvaamaan rippikoulujen paikallisuunnitelman laadintaa laadullisesti sitä laatineiden henkilöiden kokemusten perusteella. Laadullisen tutkimuksen ajatuksena on, että pyritään aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään löytämään kokemuksellisia asioita ja tulkintoja sen sijaan, että pyritään löytämään vastauksia jo olemassa oleviin väittämiin. Lisäksi tutkijat luottavat laadullisessa tutkimuksessa enemmän havaintoihin ja keskusteluihin kuin mittausvälineillä tapahtuneisiin tiedonhankintoihin. Kvalitatiivinen tutkimus on hyvin joustava ja se elää tutkimuksen edetessä olosuhteiden mukaisesti. (Hirsjärvi 2007a, 156–160. Vilka 2005, 78–80.)

4.4 Kyselyn laadinta ja aineiston koonti

Tarkoitukseni on käyttää laadullisen aineiston koontimenetelmänä kyselytutkimusta. Kysely toteutettiin verkkokyselynä. Sähköisen tutkimuksen etuja verrattuna perinteisempää paperiseen kyselyyn on, että kyselyiden visuaalisuus, nopeus ja taloudellisuus. Sähköisen kyselyiden vahvuus on visuaalisuus, ne voidaan rakentaa ulkoasultaan monipuoliseksi, niihin voidaan liittää esimerkiksi videoklippejä selkeyttämään kysymyksiä. Verkkokyselyjen etuna on myös nopeus, niin kyselyä toimittaessa kuin vastauslomaketta palauttaessa. Sähköisen kysely on myös taloudellinen, siitä ei aiheudu juurikaan kuluja aineistonkeruuvaiheessa, vaikka vastaajat asuisivat fyysisesti kaukana tutkijasta. (Valli & Perkkilä. 2018, 117–118.)

Teknologian on monipuolistunut. Tutkimukseen osallistujat pystyvät vastaamaan kysymyksiin eri laitteilla, joten kyselyn tulee olla helppokäyttöinen niin puhelimella, tabletilla kuin perinteisellä tietokoneruudulla. Verkkokyselyissä tehdyissä aineistonkeruissa on etuna myös se, että ne vähentävät tutkijan

omia työvaiheita. Verkkokyselyssä aineisto on valmiina sähköisessä muodossa ja ennen kaikkea siinä muodossa kuin vastaaja on sen itse vastannut. Tämän takia kerätty aineisto on entistäkin luotettavampi. (Valli ym. 2018, 118.)

Sähköinen kysely toteutettiin Webropolin sähköisellä alustalla. Webropolissa kysymykset ovat yhdellä avoimella lomakkeella, tämä mahdollistaa sen, että vastaaja voi valita kysymyksiin vastausjärjestyksen ja/tai hän voi vertailla omia vastauksia. (Valli ym. 2018, 122–123.)

Kyselylomakkeen laadinnan lähtökohtana oli osallisuuden portaat (Horelli 1994, 38–39.). Lomakkeeseen pyrin laatimaan avoimet kysymykset niin, että kussakin kysymyksessä kysytään vain yhtä asiasisältöä, eikä kysymyksissä ole turhia tai sisältöä arvottavia sanoja. Lomakekysymysten muotoilussa minua auttoi kohderyhmän tunteminen. Kyselyä testasin parilla ulkopuolisella henkilöllä, he kuuluivat samaa ammattiryhmään kuin varsinaiseen kyselyyn vastanneet vastaajat. Pyrin suunnittelemaan lomakkeen huolella ja tekemään siitä selkeän sekä järjestämään kysymykset loogiseen järjestykseen. Kyselylomake koostui 11 kysymyksestä, jotka olivat avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten etuna on, että on mahdollista saada vastaajan mielipide selville perusteellisesti ja vastauksien joukossa voi olla hyviä ideoita. Avoimien kysymysten heikkoutena on, että niihin jätetään vastaamatta, vastaukset ovat epätarkkoja tai ylimalkaisia ja että vastaaja ei välttämättä vastaa suoraan kysymykseen vaan sen vierestä. (Valli 2018, 92–96, 114. Vilka 2005, 84–85.)

Itse kysymysten suunnittelu pohjautui tutkimuksen osallisuuden kysymyksiin: Millä tavoin nuoret pääsevät osallistumaan paikallissuunnitelman laadintaan. Millainen merkitys nähdään nuorten osallistumisella paikallissuunnitelman laadinnassa ja miten nuorten osallisuutta paikallissuunnitelman laadintaan voidaan kehittää. Osallisuus kysymysten lisäksi oli kysymyksiä rippikoulun suunnitelmien käytännöistä. Kysely (liite 1) suunniteltiin yhdessä toimeksiantajani kanssa. Näin myös toimeksiantaja sai vaikuttaa, mitä hän halusi minun saavan tutkimuksellani selvitettyä.

Kysely valmistui tammikuun alkupuolella ja linkki kyselyyn lähetettiin seurakuntien rippikoulutyöstävastaaville ja/tai kunkin seurakunnan rippikoulun kehittä-

täjille 14.1.2019. Vastausaikaa annettiin noin kolme viikkoa, vastausaika päättyi 4.2.2019. Vastauksia seurattiin reaaliajassa ja vastaamattomia seurakuntia muistutettiin ensimmäisen kerran 26.1.2019 ja toisen kerran 3.2.2019 samalla jatkettiin vastausaikaa muutamalla päivällä 8.2.2019 asti. Ennen toista muistutusta vastaus oli tullut yhdeksästä seurakunnasta, toisen muistutuksen jälkeen vastauksia tuli kolmesta seurakunnasta. Näin olleen 12 seurakuntaa 19 seurakunnasta vastasi kyselyyn. Hippakunnan vastausprosentiksi tuli 63 prosenttia.

Vastaajien joukossa oli niin pieniä kuin isoja seurakuntia, sekä ns. maalaisseurakuntia että kaupunki seurakuntia. Vastaamattomien seurakuntien joukko oli hyvin samankaltainen kuin vastaaja seurakuntien joukko. Kyselyn ajankohdaksi ajoittui Kirkon kasvatuksen päivien jälkeisiin kolmeen viikkoon. Kirkon kasvatuksen päivät ovat merkittävä tapahtuma, joka kokoaa suuren joukon kirkon kasvatustyötä tekeviä työntekijöitä yhteen. Kyselyn ajankohta päättyi hyvissä ajoin ennen kuin hiihtolomarippikoulut alkoivat. Samaan ajankohtaan, helmikuun loppuun mennessä, seurakuntien tulee toimittaa hiippakunnalle tiedoksi seurakuntien paikallisuunnitelmat, jotka sitä ennen on seurakuntien kirkkoneuvostot hyväksyneet. Vastaajien joukossa oli yksi seurakunta, joka kertoi laadintaprosessin olevan vielä kesken. Vastaamattomien seurakuntien osalla saattoikin olla niin, että myös heidän laadintaprosessinsa oli kesken. Vastaajien joukossa oli kolme seurakuntaa seurakuntayhtymästä, joiden paikallisuunnitelmat oli lähes kokonaisuudessa laadittu seurakuntayhtymätasolla. Vastaamattomia seurakuntia tästä seurakuntayhtymästä oli kaksi, joten on oletettavaa, että käytänteet ovat yhteneväiset seurakuntayhtymätasolla. Koen, että vastaajajoukosta muodostui riittävän luotettava.

Tutkimuksessa selvitettiin kuka tai ketkä seurakunnan työntekijöistä on osallistunut rippikoulun paikallisuunnitelman laadintaan. Paikallisuunnitelman laadintaan oli viidessä seurakunnassa koko työyhteisön yhteinen prosessi. Työyhteisöt koostuivat hengellisen työn työntekijöistä. Paikallisuunnitelman laadintaan oli kuudessa seurakunnassa muodostettu työryhmä. Työryhmä koostumukset hieman vaihtelivat, kuitenkin laadintaan osallistuivat rippikoulutyöhön osallistuvista työntekijöistä. Paikallisuunnitelman laadinnasta vastasi yhdessä seurakunnassa vain yksi työntekijä, hän oli ammatiltaan seurakuntapastori ja kyseessä oli pieni seurakunta.

Tutkimuksessa seurakuntia pyydettiin liittämään kyselyn ohkeen seurakunnan paikallisuunnitelman. Paikallisuunnitelma liitti kyselyn ohkeen seitsemän seurakuntaa, vastaajat edustivat varsin erityyppisiä seurakuntia. Paikallisuunnitelmien rakenteissa oli havaittavissa yhtenäisyyttä. Osa paikallisuunnitelmista pohjautui rippikoulun käytäntöihin ja rakenteisiin, kun taas osassa oli hyvinkin yksityiskohtaista ohjeistusta rippikoulujen työntekijöille.

4.5 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimusmenetelmän metodi, jossa etsitään merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia. Näitä koskeva tieto esitetään sanallisina tulkintoina. Sisällönanalyysin pyrkimyksenä on kuvailla sanallisesti tutkimusaineistoa. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta tutkimuksen kohteen ilmiö. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle siitä, että tutkija päättää tutkimusaineiston keräämisen jälkeen mutta ennen analyysiä, mitä ilmiötä lähdetään etsimään. Tämän jälkeen aloitetaan tutkimusaineiston pelkistäminen. Se tarkoittaa, että tutkimusaineistosta karsitaan tutkimusongelman kannalta epäolennainen informaatio pois. Tämä edellyttää, että tutkimusaineisto tiivistetään. Tiivistämistä ohjaavat tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen tutkimusaineisto järjestellään uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tämän jälkeen jokainen ryhmä nimetään ryhmän sisältöä parhaiten kuvaavalla käsitteellä. Saadun tuloksen avulla yritetään ymmärtää tutkittavan kuvaamaa merkityskokonaisuutta. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi kuvaa tutkittavien merkityksmaailmaa ja tavoitteena on ensisijaisesti tutkittavien toiminta- ja ajattelutapojen ymmärtäminen ja uudistaminen tutkimuksessa muodostuneiden käsitteiden, luokitusten tai mallien avulla. Tulkinta muodostuu vasta, kun tutkimusaineisto on järjestelty ja tutkittu teoreettisen viitekehyksen avulla. Tämän vaiheen avulla ratkaistaan arvoitus eli saadaan tulkinta tutkimusongelmaan. (Vilka 2005. 106, 114–115.)

Omassa tutkimustyössäni käytin Horellin tikkaita apuna haastattelukysymysten muodostamisessa ja tutkimustulosten analysoinnissa.

Tutkimusaineistosta lähdin etsimään kuvauksia nuorten osallisuudesta. Aluksi ryhmittelin kyselylomakkeen kysymysten mukaan vastaukset Horellin Osallistumisen pienien tikkaiden askelmien mukaan, mille askelmalla ollaan vastauksen mukaan. Samalla tiivistin tutkimusaineistoa, tiivistämisessä minua ohjasi tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Tämän tiivistelmän pohjalta järjestelin tutkimusaineiston johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Kokonaisuudesta muodostui kolme ryhmää, jotka vastaavat kuhunkin tutkimuskysymykseen: Nuorten osallisuuden muodot paikallissuunnitelman laadinnassa, Nuorten osallisuuden merkitys paikallissuunnitelman laadinnassa ja nuorten osallisuuden kehittäminen paikallissuunnitelman laadinnassa. Tutkimusaineiston luokittelun ja sen tutkiminen teoreettisen viitekehyksen avulla muodostui tulkinta tutkimusongelmaan.

Kyselyn lopussa vastaajilta kysyttiin myös, miten heidän seurakunnassansa, tiedotetaan ja markkinoidaan rippikouluja. Seurakunnat kutsuvat rippikouluun nuoria kirjeellä tai rippikouluesitteellä. Seurakunnat pitävät myös rippikouluja näkyvillä. Suosituin näkyvyyden lisääminen oli kouluilla pidettävät infot rippikouluista. Seurakunnat hyödyntävät rippikoulujen näkyvyydessä somea, seurakunnan nettisivuja, paikallislehteä ja seurakuntalehteä. Osa seurakunnista järjestää infotilaisuuden rippikoululaisille ja vanhemmille ennen rippikouluilmoittautumista. Yhdessä seurakunnassa oli rippikoulujen tiedottamiseen ja markkinointiin laadittu vuosikello.

5 TULOKSET

5.1 Nuorten osallisuuden muodot paikallissuunnitelman laadinnassa

Isoset otetaan alusta asti mukaan yksittäisen rippikoulun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Isosten kohdalla osallisuus merkittävää, he saavuttavat Horellin osallistumisen pienien tikkaiden ylimmän eli viidennen askelman. Viides ja ylin askelma tarkoittaa nuorten aitoa osallistumista, nuorten omaan suunnittelua ja työntekijät toimivat heidän apulaisinaan. (Horelli 1994, 38–39.)

”Isoset ja rippikoululaiset pyritään meillä osallistumaan suunnitteluun vahvasti. Isoset vaikuttavat mm. leirijakson päivärytmiin ja kokonaisuuteen.”

Yhdessä seurakunnassa nuoret saivat ehdottaa ja päättää paikallissuunnitelman painopisteen toimintavuosille. Tässä on toteutunut todellista osallistumista, eli ollaan Horellin osallistumisen pienellä tikkaiden neljännellä askelmalla. Tässä tapauksessa nuoret ja työntekijät yhdessä tekevät suunnittelu-yhteistyötä. (Horelli 1994, 38–39.)

Kahdessa seuraavassa vastauksessa ilmenee, että on saavutettu Horellin tikkailta neljäs askelma. Neljännellä askelmalla on nuorten ja työntekijöiden suunnittelu-yhteistyötä, kuitenkin enemmän nuorten itsenäistä suunnittelua. Horellin mukaan neljännellä askelmalla on siirrytty osallistumisesta osallisuuteen. (Horelli 1994, 38–39.)

”Uudessa paikallissuunnitelmassa on kirjattu, että nuoret asettavat rippikoululleen tavoitteita prosessin alussa. Näitä tavoitteita seurataan ja arvioidaan rippikouluprosessissa. Nuoret tekevät myös kysymyksiä, joihin haluavat saada vastauksia. Nämä kysymykset toimivat ohjaajille pohjana työskentelyä rakennettaessa. Siten jokainen rippikoulutyhmä muotoutuu painotukseltaan erilaiseksi tavoitteiden ja kysymysten myötä.”

”Seurakuntamme rippikoulut pyritään rakentamaan kulloisenkin ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan entistä yksilöllisemmiksi.”

Isokset olivat päässeet viidessä seurakunnassa osallistumaan paikallissuunnitelman laadintaan. Isoskoulutuksen yhteydessä heille oli esitetty kysymyksiä, joiden pohjalta on kehitetty rippikoulun toimintaan ja näin ollen he ovat välillisesti päässeet vaikuttamaan myös paikallissuunnitelmaan. Muutamassa seurakunnassa nuorilta kerätään säännöllisesti palautetta ja näiden palautteen kautta nuorilla on ollut mahdollisuus vaikuttaa paikallissuunnitelmaan. Eräässä seurakunnassa työntekijä koki, että on pystynyt osallistumaan nuoria suunnitteluun. Hän olisi kuitenkin kaivannut nuorilta enemmän konkreettisia toiveita. Nuoret ovat päässeet osallistumaan työntekijöiden suunnitteluun. Heidän mielipiteitään kysytään, mutta työntekijät yhä päättävät. Tässä ollaan kolmannella askelmalla Horellin pienillä osallistumisen tikkailta. (Horelli 1994, 38–39.)

Nuoret pääsevät vaikuttamaan käsiteltäviin teemoihin ja toimintatapoihin. On lisätty valinnaisuutta sekä on kehitetty palautejärjestelmää esim. leirijaksolla päivittäin palaute, jolloin palautteeseen voidaan reagoida nopeammin. Nuoret

ovat päässeet osallistumaan työntekijöiden suunnitteluun. Heidän mielipiteitään kysytään, mutta työntekijät yhä päättävät. Tässä on saavutettu jo kolmas askelma Horellin pienillä osallistumisen tikkailta. (Horelli 1994, 38–39.)

Seurakuntien kyselytutkimuksen aikaisessa paikallissuunnitelmassa painopisteet mukailivat valtakunnallista rippikoulusuunnitelmaa. Seurakuntien painopisteinä on nuorilähtöisyys, nuorten osallisuuden vahvistaminen ja heidän kuulemisensa. Nämä painopisteet näkyivät nuorten osallisuuden muodoissa yksittäisessä rippikoulussa. Seurakunnilla on pyrkimys nousta vähintään Horellin osallistumisen pienillä tikkailta kolmannelle askelmalle. Nuorten kuuluminen on Horellin osallistumisen pienillä tikkailta toisella askelmalla mutta osallisuus on ylemmillä askelmilla. (Horelli 1994, 38–39.)

Vastaajien liittämien paikallissuunnitelman tarkastelussa ilmeni, että nuorilta kerätään palautetta, palautteen pohjalta suunnitellaan ja kehitetään rippikouluja. Palautetta kerätään rippikoululaisten lisäksi isosilta ja työntekijöiltä sekä rippikoululaisten huoltajilta. Heidän mielipiteitään kysytään, mutta työntekijät yhä päättävät. Tässä on saavutettu jo kolmas askelma Horellin pienillä osallistumisen tikkailta. (Horelli 1994, 38–39.)

Vastaajilta kysyttiin, kuinka nuoret pääsevät osallistumaan yksittäisen rippikoulun suunnitteluun. Monissa vastauksissa tuli esille, että nuoret otetaan mukaan jo alusta alkaen. Mukaan haluttiin niin isoset kuin rippikoululaiset. Nuorten kanssa keskustellaan ja kysellään mielipiteitä sekä selvitetään heidän kiinnostuksensa kohteita. Kuitenkin päätökset tekevät työntekijät. Tällöin rippikoulussa päästään vähintään, Horellin osallistumisen pienillä tikkailta, toiselle askelmalle, jopa kolmannelle. (Horelli 1994, 38–39.)

Osassa seurakuntia nuorilla ei ole ollut mahdollisuutta osallistua paikallissuunnitelman laadintaa, kuitenkin he toivat vastauksissa esille, että nuorten osallisuus huomioidaan jatkossa. Nykytilanteen mukaan nuoret sopeutuvat aikuisten suunnitteluun, mutta kun nuoret otetaan mukaan, silloin heillä on mahdollisuus nousta Horellin osallistumisen pienissä tikkailta vähintään toiselle askelmalle. (Horelli 1994, 38–39.)

Parissa seurakunnassa ei nähty tarvetta osallistuttaa nuoria rippikoulujen paikallisuunnitelman laadintaan. Eräässä seurakunnassa työntekijät olivat mietineet nuorten puolesta, miten nuoret kokevat asian, paikallisuunnitelman laatimiseen osallistumisen ei uskottu nuoria kiinnostavan. Horellin osallistumisen pienillä tikkailla he jäivät ensimmäiselle askelmalle, jossa nuoret sopeutuvat aikuisten suunnitteluun. (Horelli 1994, 38–39.)

Eräässä seurakunnassa pohdittiin, että nuoret voisivat olla vahvemmassa roolissa paikallisuunnitelman laatimisessa, tällöin heillä voisi olla tavoitteena nousta Horellin osallistumisen pienillä tikkailla paikallisuunnitelman osalta toiselle askelmalle (nuorten kuuleminen). He kokivat, että paikallisuunnitelma on laadittu työyhteisön käyttöön. Seurakunta oli kuitenkin kokenut tärkeämmäksi, että nuoret ovat osallisia yksittäisessä rippikoulussa. Heillä on kuitenkin vahva suuntaus nousta Horellin osallistumisen pienillä tikkailla korkeammalle, kun he kannustavat nuoria osallisuuteen. (Horelli 1994, 38–39.)

5.2 Nuorten osallisuuden merkitys paikallisuunnitelman laadinnassa

Vastaajat arvostivat nuorten osallisuutta, vaikka he kokivat sen paikallisuunnitelman laadinnassa olleen vähäinen ja jatkossa nuoret voisivat olla vahvemmin mukana myös paikallisuunnitelmassa. Osa vastaajista koki, että paikallisuunnitelma on tarkoitettu työyhteisön käyttöön ja eivät siksi kokeneet, että nuoret olisivat suunnittelussa mukana.

”Kehittämävaiheessa varsinkin isosilla on ollut mahdollisuus saada tietoa ja vaikuttaa paikallisuunnitelmaan kirjattaviin päätöksiin.”

”Laadintaprosessissa nuorten osallisuus toteutui niin, että olemme säännönmukaisesti keränneet nuorilta palautetta kirjallisesti ja arvioimme jatkuvasti sitä, miten nuoret kokevat toimintamme ja mikä hyödyttää heitä. Nuoret eivät kuitenkaan ole olleet mukana itse laadintaprosessissa esim. keskustelemassa ja kommentoimassa puolivalmista tekstiä.”

”Suunnitelmapaperin teko oli hallinnollista ammatillista toimintaa meidän työntekijöiden taholta, ei niinkään nuoriin kohdistuvaa nuorisotyötä.”

Osa vastaajista piti merkittävämpänä, että nuoret ovat osallisia rippikouluista, joissa nuoret ovat eri rooleissa. Erityisesti isokset ovat osallistuneet yksittäisten rippikoulujen suunnitteluun. Joissakin seurakunnissa isoskoulutuksen aikana oli työstetty rippikoulun teemoja, näiden työskentelyjen tuloksena oli syntynyt ideoita ja toimintatapoja, jotka siirtyivät myöhemmin paikallissuunnitelmaan. Vastaajat myös kokivat, että nuorten vaikutus ja työpanos nuorisotyön toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa on merkittävää.

”Nuorilta tuli arvokkaita vinkkejä siitä, mitä tulisi ottaa huomioon ja muutama konkreettinen toimenpide ehdotuksia, joita sitten prosessin aikana jalostettiin eteenpäin.”

Suunnitteluprosessin aikana, johon nuoret osallistuivat, työntekijöille vahvistui nuorten näkökulma ja nuoret nostivat esille näkökulmia, joita nuoret kokivat tärkeiksi. Nuorilta saatiin arvokkaita vinkkejä, sekä työntekijät hahmottivat tavoitteiden asettaminen tasoja.

”Isokset saivat nostaa yhteisistä tavoitteista heille tärkeimmän (timantti-kuva), jota erityisesti haluttiin nostaa esille paikallissuunnitelman laatimisessa. Tämän kautta esim. paikallissuunnitelman nimeksi.”

Nuurilta kerätyt palautteiden koettiin arvokkaiksi, palautteen pohjalta kehitetään rippikoulutyötä, niin yksittäistä rippikoulua kuin sen suunnitelmaa sekä unohtamatta paikallissuunnitelmaa.

”Palautteen kerääminen on yksi keskeinen mahdollisuus saada uusia ideoita.”

”Nuorilta kerättyä palautetta rippikouluista on hyödynnetty paikallissuunnitelman laatimisessa.”

”Hahmotimme tavoitteiden asettamisen tasoja: millaisia asioita nuori käsittää rippikoulun alussa ja missä hän tarvitsee ohjausta, jotta osallisuus voisi toteutua.”

Vastaajien liittämässä paikallissuunnitelmissa oli esillä valtakunnallisen rippikoulusuunnitelman ensimmäinen tavoite: Nuoret ovat osallisia, tulevat kuul-

luksi ja saavat vaikuttaa. Tämä oli kaikissa nostettu tärkeimpien painopisteitten joukkoon ja paikallisuunnitelmien tarkastelussa osallisuuden näkökulmasta nuorten osallisuuden merkitys koettiin arvokkaana.

5.3 Nuorten osallisuuden kehittäminen paikallisuunnitelman laadinnassa

Pääasiassa seurakunnat nostivat kehittämiskohteiksi nuorilähtöisyyden, nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen. Seurakunnat haluaisivat, että nuoret kokevat, että he voivat oikeasti vaikuttaa. Seurakunnan kokivat, että nuorten osallisuutta voidaan vahvistaa, kysymällä, keskustelemalla, kuuntelemalla ja antamalla tilaa nuorten ideoille. Osallisuutta voidaan siis lisätä yksinkertaisesti ottamalla heidät mukaan suunnitteluun ja työryhmiin sen sijaa, että ne toteutetaan työntekijäjohtoisesti.

”Isot ja rippikoululaiset pyritään meillä osallistumaan suunnitteluun vahvasti. Isot vaikuttavat mm. leirijakson päivärytmiin ja kokonaisuuteen. Nuoret pääsevät vaikuttamaan käsiteltäviin teemoihin ja keinoihin.”

”Paikallisuunnitelman mukaan jokaista rippikoulun vaihetta arvioidaan sellaisten lasien läpi, että miten nuoret voivat olla tässä osallisina.”

”Uudessa paikallisuunnitelmassa on kirjattu, että nuoret asettavat rippikoululle tavoitteita prosessin alussa. Näitä tavoitteita seurataan ja arvioidaan rippikouluprosessissa. Nuoret tekevät myös kysymyksiä, joihin haluavat saada vastauksia. Nämä kysymykset toimivat ohjaajille pohjana työskentelyä rakennettaessa.”

Yhdessä seurakunnassa on koettu, että parhaat nuorten kanssa käydyt keskustelut syntyvät spontaanisesti ja nuorilta tulee ideoita toiminnan kehittämiseen. He olivat kokeneet, ettei ollut syntynyt keskustelua tai ideoita, kun nuoret oli kutsuttu suunnitelmalliseen ideointitilaisuuteen.

”Peruslinjausten rinnalla työskentelymenetelmien ja työskentelysisältöjen kehittämisessä nuorten ääni voisi kuulua selvemmin.”

Vastauksissa ilmeni myös palautejärjestelmän kehittäminen ja ottamalla palautekyselyt osaksi kehittävää arviointia. Palautejärjestelmän kehittäminen niin, että nuorten näkemykset tulisivat jo ennalta paremmin kuulluksi.

”Kaikkien osa-alueiden kehittäminen osallisuuden kautta. Paikallisuunnitelma on osittain tiekartta, joka osoittaa suuntaa, jonne kuljetaan.”

Tavoitteena eräässä seurakunnassa oli rippikoulun aseman vahvistaminen nuorten keskuudessa. Tavoitteena on, että nuoret jatkaisivat rippikoulun jälkeen seurakunnan nuorisotoiminnassa. Tavoitteena on seurakuntakuuluvuuden lisääminen. Näiden kolmen tavoitteen toteutuessa pystytään lisäämään nuoren osallisuutta omassa yhteisössään.

”Ripari kehittyisi srk:n nuorten toiminnan sisäänheittoprojektiksi. Eli ripari suunnitelmallisesti tähtäisi siihen, että siitä on kiva jatkaa srk-nuorten toimintaan.”

Seurakuntien paikallisuunnitelmassa rippikoulujen painopisteenä on kasvatuksen polun vahvistaminen osana rippikoulua sekä pyhyden, yhteyden ja ilon kokeminen. Painopisteissä korostui myös, että rippikoulua on toteuttamassa kaikki seurakunnan työmuodot. Valtakunnallisten painopisteiden rinnalle nousi kirkkoon kuulumattomien, erityisesti vieraskielisten, nuorten tavoittaminen.

”Tähän on kirjattu paikallisuunnitelmaamme erilaisia malleja. Nuorten omistajuutta rippikouluun on jo aikaisemmin pyritty vahvistamaan rippikoulun eri osia ajatellen. Nyt paikallisuunnitelmaan tai sen liitteiksi on kirjattu erilaisia metodeja, joilla nuoria voidaan kuulla sekä rippikoulun suunnittelua että toteutusta ajatellen. Yksi keskeisimmistä muutoksista on se, että seurakuntamme rippikoulut pyritään rakentamaan kulloisenkin ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan entistä yksilöllisemmiksi. Aikaisemmin seurakunnassa ja koko yhtymässä on pyritty tasalaatuisuuteen, jota on rakennettu siten, että rippikouluista on sisältöjen ja rakenteen kautta pyritty tekemään mahdollisimman samankaltaisia.”

Pääasiassa seurakuntien paikallisuunnitelman laadintaprosessiin kehittämiskohteiksi nousi nuorten mukaan ottaminen, nuorten osallistaminen ja motivoiminen suunnittelutyöhön. Paikallisuunnitelman laadinta haluttiin ottaa osaksi toimintaa, työkauden aikana tehty suunnittelutyö sekä jatkuvan arvioinnin toivottiin päätyvän paikallisuunnitelmaan jo työkauden aikana. Yksi seurakunta on asettanut tavoitteeksi rippikoulun paikallisuunnitelman viemisen käytäntöön.

Eräissä seurakunnassa pohdittiin, että nuoret voisivat olla vahvemmassa roolissa paikallisuunnitelman laatimisessa, mutta he kokivat tärkeämmäksi, että nuoret ovat osallisia rippikoulussa ja pääsevät vaikuttamaan yksittäiseen rippikouluun ja kehittämään varsinaisia rippikouluja. He kokivat, että paikallisuunnitelma on laadittu työyhteisön käyttöön. Seurakunnat haluavat luoda rippikoulusta turvallisen ja kivan kokemuksen nuorille, tämä luo pohjan nuorten osallisuudelle.

Vastaajien liittämien paikallisuunnitelmien tarkastelussa, osallisuuden näkökulmasta, ilmeni että seurakunnat tavoittelevat tilaa, jossa nuoret voivat olla osallisia, heitä aidosti kuullaan sekä he voivat oikeasti vaikuttaa asioihin. Paikallisuunnitelmissa nuorilähtöisyyttä korostetaan ja nuoret otetaan mukaan rippikoulun ja konfirmaation suunnitteluun ja toteutukseen. Nuoret kohdataan henkilökohtaisesti, he saavat olla oma itsensä ja nuoret kokevat kuuluvansa ryhmään.

Vastaajien liittämien paikallisuunnitelmien tarkastelussa ilmeni, että useat seurakunnat pyrkivät siihen, että rippikoulumatka on koko perheen yhteinen matka, vanhempia kutsutaan mukaan rippikoulutapaamisiin. Vastaajien liittämien paikallisuunnitelmien tarkastelussa ilmeni, että osalla seurakunnilla on pyrkimys siirtyä opettajan roolista kohti ohjaajaksi, vierellä kulkijaksi. He haluavat kehittää kohti dialogista tapaa kohdata ja dialogista oppimista (dialogisuus), hyvään vuorovaikutukseen ja aitoon läsnäoloon.

Osallisuuden kehittämisen kulmakiveksi muodostuu, useimmiten työntekijä itse tai hänen tapansa työskennellä. Työntekijällä tulee olla kykyä kehittää toimintatapoja omassa työssään. Näennäisosallisuus lamaannuttaa, tarvitaan aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa ja olla mukana päätöksen teossa. Työntekijältä edellytetään kykyä hyödyntää nuorilta saatua palautetta, kun hän kehittää toimintaa.

”Olen 20 vuoden kuluessa tosi paljon yrittänyt kysyä nuorilta, mitä te toivotte srk:n nuorisotyöltä. Ehkä olen ollut huono kysyjä ja kuuntelija, sillä tosi tosi vähän on tullut haaviin. Nuoret eivät juuri ole osanneet muotoilla konkreettisia toiveita.”

”Nuoren oli vaikea saada ääntä kuuluviin, kun sedät ja tädit miettivät.”

Vastauksista nousi selkeästi halu vahvistaa nuorten osallisuutta. Nuorille halutaan luoda mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Tavoitteena on ottaa heidät mahdollisimman aikaisin mukaan suunnitteluun ja kyselemällä heiltä. Pyrkimyksenä on luoda rippikouluun rakenteet, jotka tukevat nuorten osallisuutta.

6 POHDINTA

6.1 Keskeiset tulokset

Tutkimustehtävänäni oli tutkia, millaista on nuorten osallisuus rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa. Tavoitteenani oli siis selvittää yhden hiipakunnan rippikoulutyöstä vastaavien työntekijöiden ajatuksia ja kokemuksia nuorten osallisuuden toteutumisesta. Kyselylomakkeella kyseltiin millä tavoin nuoret pääsevät osallistumaan paikallisuunnitelman laadintaan, millainen merkitys nähdään nuorten osallistumisella paikallisuunnitelman laadinnassa ja miten nuorten osallisuutta voidaan kehittää paikallisuunnitelman laadinnassa. Osallisuuden toteutumiseen tarvitaan kuitenkin mahdollisuuksia osallistujalle suunnitella ja toteuttaa toimintaa. Osallistumisen ja osallisuuden välinen ero syntyy siinä, voiko osallistuja vaikuttaa tilanteen kulkuun, vai tuleeko hän valmiiksi luotuun tilanteeseen. (Rantala 2011, 139–140.)

Lähes kaikkiin kohtiin oli vastattu, pari tyhjää avointa vastausta kaikkien vastauksien joukossa. Saadut vastaukset vastasivat suurelta osin ennako-oletuksia. Monissa saaduissa vastauksissa ilmenee, että nuoria kuullaan ja he pääsevät vaikuttamaan ”arjen” nuorisotyöhön. Vastauksien perusteella tulisin siihen tulokseen, että nuorten osallisuus toimii monin tavoin. Osallisuus toteutuu, kun kukin nuori voi olla mukana suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa rippikouluun. Nuoria tulee kannustaa ajattelemaan, osallistumaan ja tekemään itse. (Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017.)

Vastaukset olivat keskimääräisesti yhteneväisiä, jonka vuoksi huomiota herättivät yksittäiset eriävät mielipiteet ja kriittinen pohdinta. Yhdessä vastauksessa

todetaan, että riparista vastaa työntekijät ja he ovat sen homman ammattilaisia. Sain tämän vastauksen, kun kysyttiin perusteluja miksi nuoret eivät olleet osallistuneet rippikoulun paikallisuunnitelman laadintaa. Jäin pohtimaan, että taustalla voi vaikuttaa yleinen ajatus aikuisjohtoisesta toiminnasta, jolloin joustavuus ja nuorten osallisuus saattaa unohtua. Jotta nuorilla on mahdollisuus ilmaista itseään ja saada asialleen työntekijän huomio edellyttää se työntekijältä asenteiden ja työyhteisön toimintaperiaatteiden muutosta. (Shier 2001, 112.)

Nuorten osallisuuden toteutumisen taustalla vaikuttaa se, millainen käsitys työntekijällä on nuorten mahdollisuudesta vaikuttaa rippikoulujen suunnitelmiin. Haasteita luovat, niin työntekijöiden kuin työyhteisöjen, erilaiset näkemykset siitä, miten voidaan edistää nuorten osallisuutta. Työntekijöillä tulee olla aito kiinnostus kehittää nuorten osallisuutta. Osallisuus haastaa työntekijöitä oman ammatillisen roolinsa tarkasteluun. Roolin rajoja, oikeuksia ja velvollisuuksia voi joutua hakemaan uudelleen. Olennaista on pohtia, onko työntekijällä riittävästi tietoa osallisuuden vahvistamisesta, tarvitaanko koulutusta asian tiimoilta. (Meriluoto ym. 2015b, 44.)

Osallistamattomuuden taustalla voi olla joskus myös työntekijän tarve hallita ryhmässä usean nuoren aktiivisen toiminnan aiheuttamaa kaaosta sitomalla toiminnan tiettyihin ”raameihin” tai työntekijällä on ennakko-olettamus, että kaaos syntyy antaessa nuorilla ns. vapaat kädet.

Tuloksia analysoitaessa huomioni kiinnittyi siihen, että isosilla osallisuus toteutuu, se on jopa itsestään selvyyttä, eikä sitä välttämättä osata sanoittaa. Näin ollen nuoret, erityisesti isoset, nousevat osallisuuden portaiden ylimmille askelmille. Isostoiminta on olennainen osa rippikoulun jälkeistä kirkon nuorisotyötä, sekä isostoiminta että rippikoulu ovat osa suomalaista nuorisokulttuuria. Isostoiminnassa toteutuu vahvasti nuorten osallisuus. (Isoja ihmeitä – Isostoiminnanlinjaus 2016.)

Seurakunnat ovat keränneet palautetta ja sen pohjalta on kehitetty toimintaa. Palautejärjestelmää halutaan kuitenkin vielä kehittää, jotta se vastaisi tarkoitustaan eli olla osana nuorten osallisuuden vahvistajana. Osa vastaajista ei

nähty palautejärjestelmää osallisuutena. Palautejärjestelmässä toteutuu osallisuus kun, kerätyn palautteen pohjalta kehitetään toimintaa.

6.2 Johtopäätökset ja tulosten soveltaminen

Havaitsin, että kahdessa eri toiminnassa seurakuntalaisilla on ollut mahdollisuus osallistua paikallissuunnitelman laadintaan. Osa seurakunnista kertoi, ettei laadintaan ole osallistunut seurakuntalaisia mutta myöhemmissä vastauksissa selvisi, että seurakuntalaisia oli osallistettu. Osallistuminen tapahtui toiminnan sisällä, oletettavasti vastaajat eivät havainneet sen olevan samalla osallisuutta suunnitelman laadintaan. Osallistuminen paikallissuunnitelman laadinta ei edellytä, että henkilö lukisi ja kommentoisi varsinaista asiakirjaa vaan hän on mukana kehittämässä paikallissuunnitelman sisältöä.

Seurakunnilla nuorisotyössä on monivuotiset perinteet nuorten osallistamisesta suunnitteluun ja toteutukseen. Sillä esimerkiksi rippileirien iltaohjelmat ovat jo vuosikymmenien olleet isosten suunnittelemissa ja toteuttamissa samoin kuin leiripäivän aikana leikkimieliset kisailut. Isostoiminta voidaan nähdä nuorten osallistavan toiminnan uranuurtajana. Paikallissuunnitelman laadintaan ovat isokset osallistuneet, vaikka tätä ei kaikki seurakunnat osanneet sanoittaa vastauksissaan. Isokset ovat osallistuneet matkanvarrella, osallistuminen on tapahtunut isoskoulutuksen sisällä.

Rippikouluista saadun palautteen pohjalta on kehitetty toimintaa, kehitetty toiminta on kirjattu paikallissuunnitelmaa eli palautteen antajat ovat osallistuneet paikallissuunnitelman laadintaan, vaikka eivät ole paikallissuunnitelmaa nähneet tai tienneet sen laadintaprosessista.

Tutkimuskysymysten myötä, halusin herätellä työntekijöitä pohtimaan mihin kaikkeen toimintaan nuoria voidaan osallistaa. Yksi vastaaja kertoi, että oli ryhtynyt pohtimaan nuorten osallisuutta laajemmin kuin vain nuorten osallisuus yksittäiseen rippikouluun. Työntekijöiden tuleekin tutkailla nuorisotyön toimintatapoja ja miettiä mihin kaikkeen voidaan nuoria osallistaa.

Tässä tutkimuksessa halusin tutkimuskysymysten ohella herätellä seurakuntia pohtimaan nuorten osallisuutta ja samalla rikkomaan vallan ja vastuun rajoja

sekä miettimään suuntaviivoja työntekijäjohtoisesta toiminnasta kohti nuorilähtöisempää toimintaa.

Nuorten osallisuutta voidaan kehittää

Tutkimustulosten perusteella on myös mahdollista koota osallisuuden vahvistamisen periaatteet, joita ovat **K**ysy, **K**uuntele, **K**iinnostu, **K**annusta, **K**eskustele ja **K**ehitä. Kysy nuorten kuulumisia, mielipiteitä ja ajatuksia. Kuuntele aidosti mitä nuoret kertovat. Kiinnostu nuorten ideoista ja ajatuksista, Kannusta ja tue heitä ideoiden viemisessä eteenpäin. Keskustele nuorten kanssa tasa-vertaisessa asemassa. Kehitä nuorten osallisuuden mahdollisuuksia.

Olen laatinut ohessa olevan Osallisuuden vahvistamisen kuusi K:ta -huone-
taulun.

Kuva 4. Osallisuuden vahvistamisen kuusi K:ta. (Pixabay 2015b)

6.3 Luotettavuus ja tutkimusetiikka

Tutkimuskohteen oli Espoon hiippakunnan 19 seurakuntaan, tutkimukseen vastasi 12 seurakuntaa, vastausprosentin olleen 63 prosenttia. Vastaajien joukossa oli niin pieniä kuin isoja seurakuntia, kuin myös maalaisseurakuntia kuin kaupunki seurakuntia. Vastaajien joukko oli hyvin samankaltainen kuin vastaaja seurakuntien joukko. Koen että vastaaja joukko oli heterogeeninen ja tuulos kertoo nuorten osallisuuden toteutumisesta seurakuntien rippikoulujen paikallisuunnitelman laadinnassa. Vilkka toteaa, että laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineiston kokoa ei säätele määrä vaan sen laatu. Tutkimuksen tavoitteena on, että tutkimusaineisto toimii apuvälineenä ilmiön ymmärtämisessä.” (Vilkka 2005, 101.)

Aineiston koonti toteutettiin verkkokyselynä. Verkkokyselyissä tehdyissä aineistonkeruissa on etuna myös se, että ne vähentävät tutkijan omia työvaiheita. Verkkokyselyssä aineisto on valmiina sähköisessä muodossa ja ennen kaikkea siinä muodossa kuin vastaaja on sen itse vastannut. Tämän takia kerätty aineisto on entistäkin luotettavampi. Tutkimusote on aineiston perusteella laadullinen, mutta aineiston koonti menetelmä on ennemminkin kvantitatiivinen kysely. (Valli ym. 2018, 118.)

Aineiston koontiin osallistuneet saivat henkilökohtaisen osallistumislinkin kyselyyn, joten voin olettaa, että he ovat henkilökohtaisesti vastanneet kyselyyn.

Tutkimustulokset ja lähdeviitteet on merkitty asiaan kuuluvalla tavalla. Opinnäytetyöni on valmistuttuaan avoimesti luettavana. Mahdolliset väärät käännökset tai tulkinnat englanninkielisistä lähteistä johtuvat opinnäytetyön tekijästä.

Validius tarkoittaa pätevyyttä. Validi tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä arvoa, mitä sen on tarkoitettu mittaavan. Tutkimusmenetelmä ei aina vastaa sitä, mitä tutkija on ajatellut sen mittaavan. Kyselyyn vastaajat saattavat käsitellä kysymykset eri tavoin kuin tutkimuksen laatija on ajatellut. Tällöin tuloksissa esiintyy virheitä. (Sajavaara 2007, 223–228.) Koin, yksittäistä vastausta lukuun ottamatta, että vastaajat olivat ymmärtäneet kysymyksen ja olivat vastanneet siihen. Koen, että tutkimukseni on validi.

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta. Reliabiliteetti sulkee pois sattumanvaraiset tulokset. Tutkimusmenetelmä on toistettava, jos eri tutkijat saavat samalla menetelmillä samanlaisen tuloksen tai samaa henkilöä eri kerroilla tutkittaessa saadaan sama tulos. Tutkiessani vastauksia noudatin hyvää, tarkkaa ja rehellistä työskentelyä. Koen, että tutkimukseni on reliabiliteetti. (Sajavaara 2007, 226.)

Tutkimusta tehdessäni pyrin siihen, että tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Olen tiedostanut tutkimuksen liittyvät eettiset kysymykset. Olen noudattanut tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja sen tulosten arvioinnissa. Olen soveltanut tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksen tuloksia julkaistessani. Olen ottanut asianmukaisella tavalla huomioon muiden tutkijoiden työt ja kunnioitan heidän töitään ja annan niille kuuluvan arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessani ja sen tuloksia julkaistessani. Tutkimuksen olen suunnitellut, toteuttanut ja raportoinut yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla. Toteutin tutkimuksen yksin, mutta ymmärrän niin työnantajan kuin tutkimusryhmän jäsenten aseman, oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä aineistojen säilyttämiseen ja käyttöoikeuksiin koskevia kysymyksiä kaikkien osapuolten hyväksymällä tavalla. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Espoon hiippakunnan kanssa ja vaikka tutkimuksessani ei ollut rahoituslähteitä niin sekä rahoituslähteet kuin yhteistyötahot ovat oikeutettuja saamaan raportin tutkimuksestani. (Hirsjärvi 2007b, 23–24.)

Opinnäytetyö keskittyi suurelta osin nuorten osallisuuteen toteutumiseen rippikoulujen paikallisuunnitelmien laadinnassa. Vaikka sainkin hyviä vastauksia, olisin joihinkin kysymyksiin halunnut esittää tarkentavia kysymyksiä. Koenkin, että jatkossa tämän tyyppisessä kyselytutkimuksessa teemahaastattelu olisi parempi vaihtoehto Webropolin sijasta. Olisin myös kaivannut syvällisempiä vastauksia kysymykseen nuorten osallisuuden arvostamisesta.

Tein kyselylomakkeen lyhyellä aikataululla, kyselyä testasin parilla ulkopuolisella henkilöllä, he kuuluivat samaa ammattiryhmään kuin varsinaiseen kyse-

lyyn vastanneet vastaajat. Tämä vaikuttaa varmasti sen laatuun ja oikealla tavalla ymmärrettävyyteen. Avoimissa kysymyksissä on aina riskinä se, että vastaaja jättää vastaamatta tai vastaus ei vastaa annettuun kysymykseen. (Vilkkä 2005, 85.)

Toisaalta myös haasteeksi nousi haastattelukysymykseen sisäänkirjoitettu enakkokäsitys asiasta. Kun vastaaja tunnistaa tämän, hän vastaa tutkijan toivomalla tavalla eikä oman käsityksen mukaan. (Vilkkä 2005, 84.). Kävikö näin kysymyksen numero viisi kohdalla: Miten seurakunnassanne voitaisiin vahvistaa nuorten osallisuutta rippikoulujen paikallissuunnitelman laadinnassa. Useat vastaajat vastasivat tähän, että ottamalla seuraavalla kerralla nuoret mukaan. Muitten kysymysten vastaukset tukivat kuitenkin seurakuntien tavoitetta ottaa nuoret jatkossa vahvemmin mukaan suunnittelun laadintaan.

Vastauksia analysoidessani olisin halunnut esittää tarkentavia kysymyksiä, joten teemahaastattelu olisi ollut parempi tutkimusmenetelmä. Aineiston koonnin ja analysoinnin välissä oli kolme vuotta väliä. Koen että vastaajat eivät olisi muistaneet mitä vastasivat edellisellä kerralla. Tämän vuoksi, en ryhtynyt tavoittelemaan vastaajia tarkentaviin kysymysten kera.

Kun tutkimuksen tavoitteena on esimerkiksi vanhojen ajatusmallien kyseenalaistaminen ja ilmiön selittäminen ymmärrettäväksi niin, että se antaa mahdollisuuden ajatella toisin. Tähän tavoitteeseen päästään pienelläkin määrällä tutkimusaineistoa, mikäli analyysi tehdään perusteellisesti. (Vilkkä 2005, 102.)

6.4 Jatkotutkimus- ja kehittämisasiheet

Opinnäytetyön aikataulu ei toteutunut alkuperäisen suunnitelman mukaan. Vähän aineiston koonnin päättymisen jälkeen, opinnäytetyö oli tauolla, kunnes sitten pääsiäisen alla 2022 sain kipinän saattaa opinnäytetyön loppuun. Aineiston koonnin ajankohdasta on vierähtänyt kolme vuotta, joten olisi paikallaan jatkotutkimus. Jatkotutkimuksessa voidaan selvittää, mikä on muuttunut ja kuinka paljon nuorten osallisuus on lisääntynyt. Tämä erityisesti siksi, että uuden rippikoulusuunnitelman mukaisia rippikouluja on nyt ehditty toteuttaa kolmen vuoden ajan.

Tutkimuskysymysten yhteydessä liitettyjen paikallisuunnitelmia lukiessa, huomioni kiinnittyi yhden seurakunnan paikallisuunnitelmaan. Paikallisuunnitelmassa osallisuus teema oli esillä rippikoulun työntekijän näkökulmasta eli työntekijälle oli käytännön vinkkejä osallisuuden vahvistamiseen sekä siellä veloitetaan työntekijöitä kehittämään itseään ja osaamistaan ryhmädynamiikkaan, dialogisuuteen ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen.

LÄHTEET

- Aikuiset seurakuntalaisina. 2012. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuja 2012:7. Helsinki: Kirkkohallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/52567046/KH_aikuiset_www.pdf/00348a76-1edc-ebe1-7cd8-fb23f578f2f2?t=1620279651360. [viitattu 18.4.2022].
- Autio, S. Huomo, V., Törrönen, E. & Vuori, A. 2018. Ohjaajan riparikirja. Helsinki: Lasten keskus – Kirjapaja.
- Elämä – usko – rukous Rippikoulusuunnitelma 2001. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2001:10. Kirkkohallitus: Kirkon kasvatustieteiden keskus.
- Evl. 2022. Mikä rippikoulu? Suomen evankelis-luterilainen kirkko. s.a. Intranet. Saatavissa: <https://evl.fi/perhejuhlat/rippijuhlat/rippikoulu-edeltaa-rippijuhlia> [Viitattu: 18.4.2022]
- Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Osallisuus yksilön ja yhteisön suhteena. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto & Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 118, 9-30.
- Hart, R. 1992. Children's participation. From tokenism to citizenship. Innocenti Essays, 4. Florence: UNICEF International Child Development Centre. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf. [viitattu 18.4.2022].
- Hirsjärvi, S. 2007a. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sarajärvi, P. (toim.) Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi. 119–162.
- Hirsjärvi, S. 2007b. Tieteelliselle tutkimukselle asetetut vaatimukset. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sarajärvi, P. (toim.) Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi, 18–27.
- Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Ympäristöministeriö.
- Horelli, L., Sotkasiira, T. & Haikkola, L. 2004. Nuoret uuden osallistumiskulttuurin tienraivaajina. Teoksessa Paakkunainen, K. (toim.) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisu 29. Helsinki: Edita. 135–143.
- Hotari, K-E., Oranen, M. & Pösö, T. 2013. Lapset lastensuojelun osallisina. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimessä. 4. uudistettu painos. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 149–164.

Innanen, T. 2009. Rippikoulun opetussuunnitelma ja asema uskontokasvatuksessa. Teoksessa Innanen T. & Niemelä K. (toim.) Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 16–34.

Isoja ihmeitä – Isostoiminnan linjaus 2016. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2016:43. Kirkkohallitus 2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Isoja+ihmeita%C3%A4+-+Isostoiminnan+linjaus+2016/2f33ba1b-73cf-5d5e-abba-dea671c432ef>. [viitattu 18.4.2022].

Jolkkonen, J. 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. Teoksessa Aaltonen H., Pruuki L. & Saarinen P. (toim.) Rippikoulun käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 9–33.

Kirkko ja kaupunki. s.a. Kuva 3. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kirkolliskokousvaalit-espoossa-seitseman-kymmenesta-ehdokkaasta-haluaa-kompromissia->. [viitattu 2.5.2022]

Kirkkoon kuuluvuus 2021 – Kirkon tilastopalvelu. 2021. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Interaktiivinen tilastopalvelu. Saatavissa: <https://www.kirkontilastot.fi/viz?id=218>. [viitattu 18.4.2022].

Kohtaamisen kirkko. 2014. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020. Kirkkohallitus 2014. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/52566740/Kohtaamisen+kirkko.pdf/d3b98b1a-8d4c-fcf5-01f3-02e8ba28a784?t=1620279627585>. [viitattu 18.4.2022].

Kokkonen, J. 2008. Sielunhoito rippikoulussa. Teoksessa Pruuki, H. (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 232–252.

Kokkonen, J. 2009. Rippikoulujen paikallissuunnitelmat Helsingin ja Espoon hiippakunnissa. Teoksessa Innanen, T. & Niemelä, K. (toim.) Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 35–60.

Lapset seurakuntalaisina. 2013 Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2013:1. Kirkkohallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/52567046/KH_lapset_www.pdf/3b1fdcc6-d42f-b467-5726-8201df7c920b?t=1620279651570. [viitattu 18.4.2022].

Malkavaara, M. 2011. Osallisuus, kirkko ja sen teologia. Teoksessa Nurmi, S & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat, 109–135.

Meidän kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategia vuoteen 2015 saakka. Kirkkohallitus 2009. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/52566745/Meidan_kirkko_strategia2015.pdf/0001b6de-ae34-eb31-1b3d-98b5f3013d92?t=1620279649918. [viitattu 18.4.2022].

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015a. Mikä osallisuus, Mikä kokemusasiantuntijuus? Teoksessa Meriluoto, T. Marila-Penttinen, L &

Lehtinen, E. (toim.) Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 6–37.

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015b. Mitä osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden toteutumiseen tarvitaan? Teoksessa Meriluoto, T. Marila-Penttinen, L & Lehtinen, E. (toim.) Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto, 38–51.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia -sarja 4. 3. uudistettu paivos. Jyväskylä: International Methelp.

Mäkelä, J. 2011. Osallisuuden merkitys lapsen ja nuoren kehitykselle. Teoksessa Nurmi, S & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat, 13–23.

Nivala, M. 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Paananen T. & Tuominen H. (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 138–146.

Nuoret seurakuntalaisina. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2012:6. Kirkkohallitus: 2012 PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/52567046/KH_nuoret_www.pdf/ce680578-4c4f-31f0-e764-9da732d7c797?t=1620279652113. [viitattu 18.4.2022].

Nurmi, M. 2018. Asiantuntija. Haastattelu 12.10.2018. Espoon hiippakunta.

Nurmi, S. 2011. Johdanto. Teoksessa Nurmi, S. & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat, 6–7.

Ovet auki. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2026. Kirkkohallitus 2020. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/52567038/Ev.lut.kirkko-strategia.pdf/9fb95410-78a0-6ace-a331-aa2c31b869c5?t=1600781363026>. [viitattu 18.4.2022].

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Helsinki: Talentum.

Pixabay 2012. Kuva 2. clker-free-Vector-Images, 2012. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/vectors/brown-puu-askel-tikapuut-kiivet%c3%a4-36378/>. [viitattu 2.5.2022]

Pixabay 2015a. Kuva 1. Peggy_Marco, 2015. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/illustrations/ura-tikapuut-nousta-ammatti-1020029/>. [viitattu 2.5.2022]

Pixabay 2015b. Kuva 4. Peggy_Marco, 2015. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/illustrations/ura-tikapuut-nousta-ammatti-1019998/>. [viitattu 2.5.2022]

Pruuki, H. 2008. Suuret korvat ja pieni suu – lähtökohtia nuorten sielunhoitoon. Teoksessa Pruuki, H. (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: LK-kirjat, 9–20.

Pruuki, L. 2010. Rippikoulu pikkujättiläinen. Helsinki: LK-kirjat – Lasten Keskus.

Rantala, K. 2011. Osallisuuden kokemuksia ja kokeiluja. Teoksessa Nurmi, S & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat, 137–180.

Shier, Harry. 2001. Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations. 109-115. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/233551300_Pathways_to_participation_Openings_opportunities_and_obligations. [Viitattu 2.5.2022]

Suuri ihme – Rippikoulusuunnitelma 2017. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2017:60. Kirkkohallitus 2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Suuri+Ihme+-+Rippikoulusuunnitelma+2017/758d0926-f7b9-3e63-bc2b-93ffaab30f90>. [viitattu 18.4.2022].

Tuominen, H. 2009. Onnistunut rippikoulu ja rippikoulunopettajien pedagoginen ajattelu. Teoksessa Innanen, T. & Niemelä, K. (toim.) Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 35–60.

Tytöt ja pojat seurakuntalaisina. 2012. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 2012:5. Kirkkohallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/52567046/KH_TP_www.pdf/4ebac344-c9d0-a7e1-da6e-dee9c896d65b?t=1620279652450. [viitattu 18.4.2022].

Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus 92–116.

Valli, R. & Perkkilä, P. 2018. Sähköinen kyselylomake ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus 117–128.

Vilka, H. 2005. Tutkimusmetodeja ammatilliselle kentälle. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita-C3%A4.pdf>. [viitattu 2.5.2022].

Virtanen, K. 2011. Lapsi ja osallisuuden kirkko. Teoksessa Nurmi, S & Rantala, K. (toim.) Näyn ja kuulun – Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat, 79–90.

LIITE 1. MILLAISTA ON OSALLISUUS RIPPIKOULUJEN PAIKALLIS- SUUNNITELMAN LAADINNASSA?

Tapaustutkimus Espoon hiippakunnassa, tammikuu 2019.

Haastattelulomakkeen kysymykset:

1. Rippikoulun paikallissuunnitelman laadintaan osallistuivat?
 vain yksi työntekijä
 itsenäinen työryhmä
työryhmään osallistuvien ammatit?
 työyhteisön yhteinen prosessi
työyhteisön osallistuvien ammatit?
2. Osallistuiko laadintaprosessiin seurakuntalaisia?
 Kyllä
Ketä osallistui? Miten he valikoituivat? Kuvaus nuorista?
 Ei
Miksi ei osallistunut?
3. Miten arvioisitte nuorten osallisuutta seurakuntanne rippikoulujen paikallissuunnitelman laadinnassa?
4. Mikä oli arvokasta nuorten osallistumisesta seurakuntanne rippikoulujen paikallissuunnitelman laadinnassa?
5. Miten seurakunnassanne voitaisiin vahvistaa nuorten osallisuutta rippikoulujen paikallissuunnitelman laadinnassa?
6. Miten seurakunnassanne voitaisiin vahvistaa nuorten osallisuutta yksittäisen rippikoulun suunnittelussa?

7. Arvio seurakuntanne rippikoulujen paikallisuunnitelman laadintaprosessia. Miten laadintaprosessia voisi kehittää?
8. Paikallisuunnitelmat. Liitä seurakuntanne paikallisuunnitelma.
9. Mitkä ovat teidän seurakuntanne painopisteet tämänhetkisessä rippikoulujen paikallisuunnitelmassa?
10. Mitkä ovat seuraavien vuosien kehittämiskohdat/tavoitteet teidän seurakunnan rippikoulujen paikallisuunnitelmassa?
11. Miten teidän seurakunnassanne tiedotetaan/markkinoidaan rippikouluja?